

**PRIMUM CONCILIUM
PLENARIUM POLONICUM**

**ANNO DOMINI MCMXXXVI
CZĘSTOCHOWIAE HABITUM**

**FRANCISCO S. R. E. CARD. MARMAGGI
SUMMI PONTIFICIS PII PP. XI
LEGATO APOSTOLICO
PRAESIDE**

DECRETA



II-20216

CZCIONKAMI DRUKARNI I KSIĘGARNI ŚW. WOJCIECHA SP. Z O O. W POZNANIU
TŁOCZONO NA PAPIERZE Z WŁASNEJ FABRYKI „MALTA”

DECRETUM RECOGNITIONIS ET APPROBATIONIS

Romae, die 19 junii 1937

Emo ac Rev.mo Domino
Dno Card. Francisco Marmaggi
Legato Apostolico

PRIMI CONCILII PLENARII POLONICI.

Eme ac Rev.me Domine Mi Obsme,

Quum primum Concilium plenarium Polonicum, cui Eminentia Vestra tamquam Legatus Apostolicus Sanctitatis Suae scite ac sollerter praefuit, ad felicem exitum, Deo favente, perductum fuerit anno millesimo nongentesimo trigesimo sexto exeunte, idemque pro canonica revisione ac recognitione, juxta praescriptum canonis 291, par. 1 Codicis Iuris Canonici, ipsa Eminentia Vestra iudicio huius Sacrae Congregationis Concilii submiserit, eiusdem Concilii plenarii acta et decreta in plenariis comitiis dierum 8 et 15 maii 1937 ab Eminentissimis huius Sacrae Congregationis Patribus, interveniente quoque Emo Card. Hlond, Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi, diligentí, quo par erat, instituto examine, perpensa fuerunt; atque nonnullis haud magni momenti tantummodo exceptis, non solum ad normam vigentis Codicis canonici reperta et recognita sunt, sed etiam digna habita quae promeritis laudibus honestarentur.

Opus quidem valde laudandum, quod Eminentissimi Archiepiscopi Varsaviensis necnon Gnesnensis et Posnaniensis aliique Episcopi et Ordinarii Poloniae, Eminentia Vestra praeside, alacri libentique animo aggressi sunt, quodque constitutionibus, quae fidei catholicae provehendae, morum disciplinae firmandae, cultui divino augendo bonisque ecclesiasticis tuendis, quam maxime conferunt, salutis animarum zelo, non minus ac sacrorum canonum peritia perfecerunt.

Faxit itaque Deus Omnipotens, ut acta et decreta huius Concilii plenarii, quae peculiaribus Poloniae necessitatibus accomodata praeterea videntur, in majus cleri populique ipsius nationis bonum ac profectum sint cessura!

Quum vero haec SS.mus Dominus Noster PIUS Divina Providentia PP. XI, cui relata sunt in Audientia diei 23 maii 1937, confirmare et approbare dignatus sit atque de iisdem vehementer sit gavisus, aequum sane est, ut Eminentia Vestra, memoratos Sacrorum Antistites Polonicos de omnibus certiores reddat, insimulque acta laudati Concilii plenarii Polonici, habita ratione animadversionum et emendationum quae adnectuntur, ad normam canonis 291 in vulgus edenda ac promulganda curet.

Dum interim Eminentiae Vestrae manus humillime deosculor, impensi animi studio et obsequio me profiteor

Eminentiae Vestrae
humum devmum obmum Servum verum

(—) *J. Card. Serafini*
praefectum.

(—) J. Bruno, Secretarius.

PROMULGATIONIS INTIMATIO

Romae, die 29 junii an. 1937

Emo ac Rev.mo Domino
D. Cardinali AUGUSTO HLOND
Archiepiscopo Gnesnen. et Posnanien.
Poloniae Primati.

Eme ac Rev.me Domine Mi Obsme,

Datis mihi litteris die 19 huius mensis junii, quae heic adponuntur, Eminentissimus Dominus Julius Cardinalis Serafini, Sacrae Concilii Congregationi Praefectus, certiozem me reddere studebat Sanctissimum Dominum Nostrum Pium PP. XI f. r., recognitionem Actorum

primi Concilii Plenarii Polonici, a S. Concilii Congregatione factam, confirmare et adprobare dignatum esse in audientia diei 23 maii huius anni 1937, promeritas una laudes tribuentem Venerabilibus eiusdem Concilii Polonici Patribus, potissimum S. R. E. Cardinalibus, Archiepiscopo Varsaviensi et Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi, de tam feliciter in emolumentum Catholicae Ecclesiae inter vos exantlato labore.

Cum autem officium sit mihi demandatum haec renuntiandi, simulque curandi, ut Acta laudati Plenarii Concilii, habita ratione animadversionum et emendationum quae adnectuntur, ad normam Can. 291 in vulgus edantur atque promulgentur, honori et gaudio mihi tribuo Eminentiam Tuam opportune deputare fraterneque rogare, qua Praesidem emeritum Commissionis pro apparanda sancta eiusmodi Synodo, ut postremum hoc in Se munus suscipere, idque, consiliis cum Ven. isto Episcopatu conlatis, rite perficere velit.

Quo praestito, nihil iam me manet nisi ut, grates referens Vobiscum quam plurimas Deo Optimo Maximo de tam singulari Eius beneficio atque Vobismetipsis iterum atque iterum pleno gratulans animo, manus Tuas humillime deosculer meque effusa in Te charitate profitear

Eminentiae tuae Reverendissimae
hummum devmum et obmum Servum verum

(—) *F. Card. Marmaggi*
Legatum a latere Suae Sanctitatis
ad I Concilium Plen. Polonicum.

PROMULGATIONIS DECRETUM

Reipublicae Polonae Episcopi, ad gnesnensem S. Adalberti tum-
bam anno 1928 coadunati, munus pascendi agnos et oves prae oculis ha-
bentes, consilium inierunt parandi Concilii Plenarii, quod aetatis no-
strae malis et necessitatibus salutaria pro sua ratione adhiberet reme-
dia. Exinde accurato examine perpendentes discrimen, in quo omnia
sacra in praesens tempus versantur, Praesules, in plures sectiones di-
stincti, omni studio ea dirimere et definire curabant, quae in Republica
restituta fidei incrementum et christianos mores tutarentur, abusus cor-
rigerent et congruam inducerent disciplinae ecclesiasticae unitatem.
Consiliis saepius collatis, exquisita Capitulorum et Facultatum catho-
licarum sententia, accitis in laboris partem clericis theologiae et iuris

canonici peritis, necnon habita opinione gravium e coetu laico personarum, post sollicitudines per octo annos assidue protractas Antistites opinati sunt celebrandi Concilii Plenarii decreta satis digesta esse et ad ulteriora posse procedi. De quibus Summus Pontifex officiosis Praesulum litteris certior factus, Eminentissimum Franciscum Cardinalem Marmaggi suum Legatum a latere ad Concilium Plenarium convocandum eique praesidendum designare dignatus est. Sic demum diebus 26 et 27 mensis augusti anni proxime elapsi in Claromontano Monasterio, praeside eodem Eminentissimo Sanctitatis Suae Legato a latere, Primum Concilium Plenarium Polonicum feliciter coactum et absolutum est, cuius decreta nuper a S. Congregatione Concilii non sine laudativa mentione recognita et deinde a Beatissimo Pio Papa XI libenti animo approbata sunt.

Quae cum ita sint, Nos Reipublicae Polonae Episcopi trium rituum, in extraordinaria Conferentia Varsaviae congregati, habita ratione animadversionum et emendationum, quae a S. Congregatione Concilii in laudati Concilii Plenarii actis perfectae sunt, praesenti edicto decreta Primi Concilii Plenarii Polonici, uti in adnexo exemplari typis impresso continentur, ad normam can. 291 promulgamus et promulgata sancimus. Porro Concilii Plenarii decreta vim obligandi nonnisi expletis ab hac promulgatione sex mensibus, id est die decima sexta mensis junii anni 1938 obtinebunt, ex quo ab omnibus, ad quos spectant, religiose erunt servanda et urgenda.

Quae venerabili clero saeculari et regulari necnon fidelibus dilectis prae nostro munere intimantes, a Beatissima Virgine Maria, sub cuius regalibus auspiciis Concilium Plenarium habitum est, orantes optamus, ut mediatione Sua decretorum tutam reddat observantiam uberemque efficacitatem.

Datum Varsaviae ex Conferentia Episcoporum Reipublicae Polonae, decimo octavo Kalendas januarias, die octava Conceptionis Immaculatae Beatae Mariae Virginis, anno Domini millesimo nongentesimo trigesimo septimo.

- | | |
|---|--|
| † <i>Alexander Cardinalis Kakowski</i> — Archiepiscopus Varsaviensis. | † <i>Augustus Cardinalis Hlond</i> — Archiepiscopus Gnesnensis et Posnaniensis, Primas Poloniae. |
| † <i>Andreas Szeptycki</i> — Archiepiscopus Leopoliensis Ruthenorum. | † <i>Josephus Teodorowicz</i> — Archiepiscopus Leopoliensis Armenorum. |
| † <i>Boleslaus Twardowski</i> — Archiepiscopus Leopoliensis Latino-rum. | † <i>Adamus Stephanus Sapiiha</i> — Archiepiscopus Cracoviensis. |

- † *Romualdus Jałbrzykowski* — Archiepiscopus Vlnensis.
- † *Gregorius Chomyszyn* — Episcopus Stanislaopolitanus Ruthenorum.
- † *Marianus Leo Fulman* — Episcopus Lublinensis.
- † *Adolfus Szelażek* — Episcopus Luceoriensis.
- † *Stanislaus Kostka Łukomski* — Episcopus Łomżensis.
- † *Carolus Radoński* — Episcopus Vladislaviensis.
- † *Stanislaus Adamski* — Episcopus Katovicensis.
- † *Josephus Gawlina* — Episcopus Castrensis.
- † *Franciscus Barda* — Episcopus Premisliensis Latinorum.
- † *Franciscus Sonik* — Vicarius Capitularis Kielcensis.
- † *Antonius Julianus Nowowiejski* — Archiepiscopus, Episcopus Plocensis.
- † *Josaphat Josephus Kocyłowski* — Episcopus Premisliensis Ruthenorum.
- † *Henricus Ignatius Przeździecki* — Episcopus Siedlcensis.
- † *Theodorus Kubina* — Episcopus Częstochoviensis.
- † *Stanislaus Okoniewski* — Episcopus Culmensis.
- † *Vlodimirus Bronislaus Jasiński* — Episcopus Lodzensis.
- † *Franciscus Lisowski* — Episcopus Tarnoviensis.
- † *Casimirus Bukraba* — Episcopus Pinskensis.
- † *Joannes Lorek* — Administrator Apostolicus Sandomiriensis.
- Jacobus Medwecki* — Administrator Apostolicus Lemkorum.

DECRETA

Caput I

Normae generales.

Decr. 1. § 1. Decreta huius Concilii Plenarii obligant clerum populumque fidelem ritus latini in Polonia.

§ 2. Clerum populumque aliorum rituum illa obligant decreta, quae ex ipsa rei natura omnes ritus afficiunt vel ad Concordati executionem referuntur.

Decr. 2. Decreta Concilii Plenarii, a Sede Apostolica recognita, vim obligandi habebunt expletis sex mensibus a die, quo a Conferentia Episcoporum Reipublicae Polonae promulgata fuerint.

Decr. 3. § 1. Vigentes in praesens laudabiles consuetudines locales vim suam retinent ad normam Codicis Juris Canonici, nisi per decreta huius Concilii expresse abrogatae sint.

§ 2. Singulae praescriptiones dioecesanae, quae contrariae sint decretis huius Concilii, abrogatae censentur.

§ 3. Harum autem praescriptionum dioecesanarum elenchum singuli Episcopi¹⁾ in sua quisque dioecesi publicare curabunt.

Decr. 4. Dubia circa decreta huius Concilii Plenarii in casibus particularibus singuli Episcopi resolvere valent.

Caput II

De clericis in genere.

Decr. 5. De sanctiore clericorum vita solliciti, Patres Concilii Plenarii ipsos enixe hortantur, ut non solum subsidiis a Codice Juris Canonici ad hunc finem sibi commendatis utantur, sed etiam lectioni sacrae Scripturae ac librorum et periodicorum de re ascetica assidue

¹⁾ Nomine „Episcopi“ in decretis huius Concilii Plenarii venit, quicumque ad normam praescriptorum Codicis Juris Canonici dioecesi praefectus est.

incumbant, necnon nomen dent alicui associationi sacerdotali, v. g. Unioni Apostolicae, Associationi perseverantiae sacerdotalis, Confederationi sanctitatis sacerdotalis, Unioni sacerdotum ab adoratione.

Decr. 6. Omnes ac singuli sacerdotes obligatione tenentur tertio saltem quovis anno spiritualibus exercitiis vacandi iuxta Episcopi normas; eisque commendatur ut exercitia huiusmodi quotannis peragant et quovis mense diem unum recollectioni spiritus impendant.

Decr. 7. § 1. Sacerdotes obligatione tenentur, secundum sui Episcopi praescripta, subnotandi legendique commentarium officiale dioecesanum necnon interessendi peculiaribus cursibus theologicis, pastoralibus, catecheticis aliisque eius generis.

§ 2. Concilium Plenarium sacerdotibus enixe commendat lectionem librorum et periodicorum, in quibus disciplinae ecclesiasticae tractantur.

Decr. 8. § 1. Sacerdotes sive saeculares sive religiosi, qui curam animarum gerunt aut doctrinam christianam in scholis tradunt, conferentiis decanalibus interesse tenentur, ad normam can. 131 § 3 C. J. C.

§ 2. Praescripto, de quo supra, omnium rituum sacerdotes eidem Episcopo subditi obstringuntur.

Decr. 9. Clerici tam saeculares, quam religiosi et militares, unitatis Ecclesiae Christi memores, et fraternam inter se foveant consuetudinem et mutuo se iuvent auxilio.

Decr. 10. Clerici prohibentur: a) convivium sumptuosa apparare, b) oblectamentorum loca frequentare, in quibus clericos adesse scandalo esse possit, c) balneis et littore uti, quae usui personarum utriusque sexus promiscue inserviunt.

Decr. 11. § 1. Quod ad habitum ecclesiasticum, clerici leges dioecanas servare tenentur.

§ 2. Habitu mere saeculari clericis neque in propria neque in aliena dioecesi sub poenis ecclesiasticis uti licet, exceptis casibus ab Episcopo expresse probatis.

§ 3. Sacerdotes a Sede Apostolica aliqua dignitate ornati, necnon canonici ecclesiae cathedralis vel collegiatae, obligatione tenentur accurate servandi praescripta circa habitum suae dignitati proprium.

§ 4. Omnes clerici tonsuram gestent.

Decr. 12. Quae canone 133 praescribuntur, Concilium Plenarium strictissime urget¹⁾.

¹⁾ Can. 133 § 1. Caveant clerici, ne mulieres, de quibus suspicio esse possit, apud se retineant aut quoquo modo frequentent.

§ 2. Eisdem licet cum illis tantum mulieribus cohabitare, in quibus naturale foedus nihil mali permittit suspicari, quales sunt mater, soror, amita et huiusmodi,

Decr. 13. Sedulo curandum, ut omnes sacerdotes, qui in cura animarum aut in scholis occupantur, in domo paroeciali vel in alia domo usui clericorum designata habitent et vitam communem gerant.

Decr. 14. Sacerdotes prohibentur: a) sub poenis ecclesiasticis cooperari cum associationibus Ecclesiae infestis, b) fovere familiaritatem cum apostatis a fide cumque iis, qui fidem aut Ecclesiam insectantur vel in coniugio illegitimo vivunt.

Decr. 15. Clericis tam saecularibus quam religiosis Concilium praecipit, ut praescripta can. 140 et 142 accurate servent¹⁾.

Decr. 16. Episcopi possunt ordinationes disciplinares, quas circa clericorum habitationem externamque agendi rationem in sua dioecesi ediderint, censuris et poenis munire, quibus extranei quoque clerici subiiciantur.

Decr. 17. Sine licentia tum proprii Episcopi tum Episcopi loci, in quo electio facienda est, sacerdotes tam saeculares quam religiosi non solum munus senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos deputatos vocant²⁾, sed ne officia quidem publica acceptent aut in deputatos ad magistratus autonomicos eligi se sinant.

Decr. 18. Clericis sive saecularibus sive religiosis sine licentia proprii Ordinarii nefas est: a) syngropham pro se vel pro aliis conscribere, b) alienam pecuniam in depositum accipere, c) administrationem cuiuslibet arcae non ecclesiasticae gerere, d) in mensis argentariis, societatibus commercialibus aliisve huiusmodi administrandis partem habere.

Decr. 19. § 1. Quilibet sacerdos saecularis tenetur testamentum ad normam iuris civilis conficere illudque apud Curiam dioecesanam deponere vel eam saltem de condito testamento certiozem reddere.

aut a quibus spectata morum honestas, cum provectiore aetate coniuncta, omnem suspicionem amoveat.

§ 3. Iudicium, an retinere vel frequentare mulieres, etiam illas in quas communiter suspicio non cadit, in peculiari aliquo casu scandalo esse possit aut incontinentiae afferre periculum, ad Ordinarium loci pertinet, cuius est clericos ab hac retentione vel frequentatione prohibere.

§ 4. Contumaces praesumuntur concubinarii.

¹⁾ Can. 140. Spectaculis, choreis et pompis, quae eos dedecent, vel quibus clericos interesse scandalo sit, praesertim in publicis theatris, ne intersint.

Can. 142. Prohibentur clerici per se vel per alios negotiationem aut mercaturam exercere sive in propriam sive in aliorum utilitatem.

²⁾ Can. 139 § 4. Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos deputatos vocant, munus ne sollicitent neve acceptent sine licentia Sanctae Sedis in locis, ubi pontificia prohibitio intercesserit; idem ne attentent aliis in locis sine licentia tum sui Ordinarii, tum Ordinarii loci, in quo electio facienda est.

§ 2. Testamentum conficientes memores sint praecipue causarum piarum et ecclesiasticarum, beneficiarii autem rationem habeant eorum, quae can. 1301 § 1 et 1473 praescribuntur¹⁾).

Decr. 20. § 1. Ut clericis aegrotis, senibus, ad munera obeundam iam non idoneis aliisque huiusmodi consulatur, erigantur domus vel arcae emeritorum, sanatoria, hospitalia et alia huius generis instituta.

§ 2. Hunc in finem singuli Episcopi pro viribus curabunt, ut universus clerus saecularis moderatam taxam quotannis solvat.

Caput III

De clericis in specie.

A. De Romano Pontifice.

Decr. 21. In omnibus ac singulis paroeciis celebrabitur quotannis ob anniversarium coronationis Summi Pontificis „solemnitas papalis“ secundum praescripta pro dioecesi edita.

Decr. 22. Omnes Episcopi curent, ut litterae encyclicae Summorum Pontificum ac maioris momenti documenta et praescripta Sanctae Sedis non in clericorum tantum sed etiam laicorum notitiam perferantur per conciones, praelectiones et ephemerides.

Decr. 23. In omnibus ac singulis ecclesiis et oratoriis publicis colligatur secundum instructiones, quas Episcopus pro sua quisque dioecesi dederit, obolus S. Petri.

B. De Episcopis.

Decr. 24. Tam clerici quam laici debitam reverentiam et oboedientiam praestent suis Episcopis, tamquam legitimis successoribus Apostolorum et pastoribus Ecclesiae a Spiritu Sancto constitutis.

Decr. 25. Clerici populusque congruam notitiam habere studeant litterarum pastoralium atque ordinationum sui Episcopi, quae ipsos respiciunt.

¹⁾ Can. 1301 § 1. S. R. E. Cardinalis, Episcopus residentialis aliique clerici beneficiarii obligatione tenentur curandi testamento vel alio instrumento in forma iuris civilis valido ut canonica praescripta, de quibus in can. 1298—1300, debitum effectum etiam in foro civili sortiantur.

Can. 1473. Etsi beneficiarius alia bona non beneficialia habeat, libere uti frui potest fructibus beneficialibus qui ad eius honestam sustentationem sint necessarii; obligatione autem tenetur impendendi superfluos pro pauperibus aut piis causis, salvo praescripto can. 239. § 1 n. 19.

Decr. 26. § 1. Omnium rituum Episcopi quotannis in Conferentiam ordinariam convenient; Conferentiae extraordinariae pro necessitate celebrabuntur.

§ 2. Episcoporum Conferentiae propriis reguntur normis atque ad peculiaria negotia tractanda commissiones constituere possunt, earum membra eligere et competentiam definire.

§ 3. Quoties ex diversa Episcoporum agendi ratione causis ecclesiasticis, praesertim iis quae cum executione Concordati connectuntur, aliquod praeiudicium oriri possit, Episcopi obligatione tenentur exquirendi sententiam Conferentiae Episcoporum eamque unanimi modo sequendi, salvo semper iure recurrenti ad S. Sedem.

C. De Capitulis Cathedralibus et Collegialibus.

Decr. 27. Capitula cathedralia intra sui officii fines ceteris clericis exemplo sint in strenua ac concordi cum suo Episcopo collaboratione.

Decr. 28. In ecclesiis cathedralibus et collegialibus diebus dominicis et festivis Missae celebrentur iis horis iisque rerum adiunctis, quae fidelibus magis opportuna et idonea videantur.

D. De decanis.

Decr. 29. Decani officium suum exercent secundum normas in Codice Juris Canonici et ab Episcopo statutas.

Decr. 30. Decani Episcopum sine mora certiozem reddant de iis, quae in suis decanatibus occurrerint ac gravioris fuerint momenti.

Decr. 31. Archivum decanatus a paroeciae tabulario sit distinctum.

E. De parochis eorumque cooperatoribus.

Decr. 32. Qui curae animarum sunt praepositi, sui ministerii sanctitate ac supernaturali indole imbuti officio suo omni diligentia fungi, potiores pastoralis muneris methodos cognoscere easque locorum et temporum adiunctis aptare studeant, solliciti praeprimis, ut parochiani fundamentales fidei veritates addiscant, in dies magis spiritu proficiant, morum praecepta in vita tam privata quam domestica et sociali sequantur et zelo apostolico incendantur.

Decr. 33. Parochus debet suos parochianos nosse, elenchum eorum conficere eosque excipere praesertim horis ad id praefinitis ipsique

gregi commodis necnon paroeciam diligenter visitare, quo in officio implendo parochum cooperatores, eo mandante, adiuvabunt.

Decr. 34. § 1. Clerus paroecialis specialem curam infirmis impendat, eosque non solum ultimis Sacramentis reffecturus adeat, sed saepius invisat.

§ 2. Occasione visitationis parochianorum, etiam tempore post Nativitatem Domini (kołęda), nefas est clero paroeciali quidpiam in propriam utilitatem exigere.

Decr. 35. Concilium Plenarium, prout ex una parte postulat, ut clerici curae animarum addicti tertiis ordinibus, confraternitatibus, sodalitiis aliisque associationibus piis diligentem curam impendant, ita ex altera parte eos monitos vult, ne nimii sint in earum numero augendo, sed potius videant, ut, quae existunt, floreant religioseque statuta observent.

Decr. 36. Cuilibet paroeciae sua sit societas misericordiae christianae operibus exercendis, secundum normas ab Episcopo datas constituta.

Decr. 37. In quavis paroecia sit etiam „domus catholica“, sedes Actionis catholicae et societatum paroecialium.

Decr. 38. Parochus obligatione tenetur secundum leges canonicas libros paroeciales codicesque accepti et expensi diligenter conscribendi, annales paroeciae conficiendi et archivi paroecialis, cuius indicem teneat quodque in loco tuto sit collocatum, curam habendi.

Decr. 39. § 1. Sine Episcopi consensu non licet in domo, usui parochi aut aliorum clericorum destinata, consanguineis aut aliis laicis stabilem praebere habitationem.

§ 2. Consanguinei et domestici parochorum prohibentur, quominus sese sub quovis praetextu negotiis paroeciae ecclesiaeve immisceant aut ecclesiae arcas administrent.

Decr. 40. § 1. Episcopi pro sua quisque dioecesi infra annum praefiniant quantitatem eleemosynae Missarum necnon taxarum, quae iura stolae vocantur, ad praescriptum canonis 1234.

§ 2. Concilia provincialia infra biennium praefiniant ad normam canonis 1507 § 1 taxas pro variis actibus iurisdictionis voluntariae vel occasione administrationis sacramentorum, praesertim matrimoniorum, vel sacramentalium in tota ecclesiastica provincia solvendas.

§ 3. A Conferentia Episcoporum statuatur taxae in universa Republica parochis solvendae pro documentis, quae ab ipsis exscribuntur.

§ 4. Pauperibus gratuitum ministerium praestandum est.

Decr. 41. Exactionem praestationum ultra taxam praefixam Concilium Plenarium tamquam abusum damnat ac reprobat. Clerici, qui eiusmodi abusum commiserint, ab Episcopo ad normam can. 463 ad restitutionem adigantur¹⁾ et ad normam can. 2222 § 1.²⁾ coerceantur. In casibus gravioribus Episcopi praescriptum can. 2147 § 1 aut 2408 applicent³⁾).

Decr. 42. Parochus obligatione tenetur decanum sine mora certio-rem reddendi de rebus, quae in sua paroecia acciderint et gravioris sint momenti, praesertim de propagatione sectarum.

Decr. 43. § 1. Cooperatoris est adiuvere parochum in cura animarum et in cancellaria secundum normas ab Episcopo statutas et instructiones a parochi sibi datas.

§ 2. Cooperatori in domo parochi aut in domo usui cooperato-rum destinata debetur habitatio gratuita et congrua et, quantum fieri potest, supellectili necessaria instructa. Quae autem sustentationem respiciant quaeque eorum sint partes in redditibus paroecialibus, a singulis Episcopis pro sua cuiusque dioecesi definiantur.

§ 3. Parochus debet cooperatores suos paterna cura instruere et dirigere eisquo in omnibus exemplo esse. Cooperatores autem pa-rocho, tamquam immediato suo superiori, tenentur, in iis quae ad cu-ram animarum spectant, oboedientiam praestare et tam domi quam in ecclesia ordinem ab ipso praefinitum servare.

Decr. 44. In paroeciis maioribus, ut ministeria circa curam ani-marum cum maiori fructu ordinate exercentur, parochus speciales in-stituat collationes, ad quas omnes, qui in eius territorio adlaborant, sa-cerdotes tam saeculares quam religiosos invitet.

¹⁾ Can. 463 § 1. Jus est parochi ad praestationes, quas ei tribuit vel pro-bata consuetudo vel legitima taxatio ad normam can. 1507 § 1.

§ 2. Potiores exigens, ad restitutionem tenetur.

²⁾ Can. 2222 § 1. Licet lex nullam sanctionem appositam habeat, legitimus tamen superior potest illius transgressionem, etiam sine praevia poenae comminatione, aliqua iusta poena punire, si scandalum forte datum aut specialis transgressionis gra-vitas id ferat...

³⁾ Can 2147 § 1. Parochus inamovibilis a sua paroecia amoveri potest ob cau-sam, quae ipsius ministerium, etiam citra gravem suam culpam, noxium aut saltem inefficax reddit.

Can. 2408. Taxas consuetas et legitime approbatas ad normam can. 1507 augentes aut ultra eas aliquid exigentes, gravi mulcta pecuniaria coerceantur, et re-cidivi ab officio suspendantur vel removeantur pro culpae gravitate, praeter obliga-tionem restituendi quod iniuste perceperint.

F. De religionis magistris.

Decr. 45. Sacerdotes, qui institutionem religiosam in scholis tradunt, hoc sibi habeant propositum, ut iuventutem sibi creditam, non solum in doctrina christiana instituant, sed praesertim ad principia catholica informent.

Decr. 46. Magistri religionis sacerdotes manent sub vigilantia et cura decani.

Decr. 47. Magistri religionis, qui cooperatorum munere non funguntur, cum parochi et clero paroeciali consuetudinem foveant eumque adiuvent, praesertim in confessionibus fidelium audiendis, ordinemque devotionum paroecialium observent; sacerdotes autem ecclesiae paroeciali addicti auxilium mutuum religionis magistris ne denegent.

G. De capellanis studentium in universitatibus.

Decr. 48. Ubi studiorum universitates existunt, ab Episcopo constituentur speciales capellani, qui spirituale ministerium pro studentibus gerant.

H. De capellanis nosocomiorum et carcerum.

Decr. 49. § 1. Aegrotis, qui in nosocomiis vel hospitiiis commorantur, congruam curam impendant parochi loci vel capellani ab Episcopo constituti.

§ 2. In nosocomiis et hospitiiis instituatur associatio Apostolatus aegrotorum.

Decr. 50. § 1. Carceribus amplioribus speciales sint capellani ab Episcopo nominati, qui omni cum diligentia carcere inclusorum animis mederi eosque ad meliorem frugem reducere studeant.

§ 2. In patronatibus pro detentis in carcere praeter sacerdotes etiam laici catholici adiutores sint oportet.

I. De religiosis.

Decr. 51. Praescripta Concordati necnon leges et decreta Status cum Episcopis conventa obligant etiam religiosos.

Decr. 52. Religiones earumque sodales in ministeriis ad fidelium curam spectantibus rationem habeant decretorum, quae ab Episcopo statuta sunt.

Decr. 53. § 1. In omnibus ac singulis dioecesibus religiosi, antequam ad ordines maiores promoveantur, examen subire debent, de quo

in can. 996 §§ 2 et 3¹⁾), coram commissione ab Episcopo constituta ad normam can. 997²⁾).

§ 2. Religiosi examen subire debent ad audiendas confessiones ad normam can. 877 § 1³⁾).

Caput IV

De laicis.

Decr. 54. § 1. Concilium Plenarium monitos vult fideles ut, omni respectu humano postposito, fidem suam in vita tam privata quam publica intrepide profiteantur, praesertim quoties silentium defectioni a fide aequiparari aut scandalo esse possit.

§ 2. Doctrinae christianae scientiam continuo haurire studeant, inter alia conciones audiendo, sacram Scripturam in editionibus ab Ecclesia approbatis, libros et commentaria, quae de rebus divinis agunt, legendo atque frequentando publicas praelectiones, quae de religione habentur.

Decr. 55. Fideles supernaturalem vitam gratiae in se foveant au-geantque atque hunc in finem Sacrosancto Missae Sacrificio assistant, Sacramenta suscipiant, orationi vacent, conscientiam examinent, missionibus, exercitiis spiritualibus, solemnitatibus ecclesiasticis ceterisque devotionibus intersint.

Decr. 56. § 1. Catholici universam suam vitam ad divina et ecclesiastica praecepta componere ac virtutibus christianis, praesertim activa in proximum caritate, aliis in exemplum praelucere debent.

¹⁾ Can. 996 § 2. Promovendi vero ad sacros ordines in aliis quoque de sacra theologia tractationibus periculum faciant.

§ 3. Episcoporum est statuere, qua methodo, coram quibus examinadoribus et quibus in tractationibus sacrae theologiae promovendi periculum facere debeant.

²⁾ Can. 997 § 1. Hoc examen sive pro clericis saecularibus sive pro religiosis recipit loci Ordinarius, qui iure proprio ordinat, aut dat dimissorias litteras, qui tamen potest quoque, ex iusta causa, illud Episcopo ordinaturo committere, qui id oneris suscipere velit.

§ 2. Episcopus alienum subditum sive saecularem sive religiosum ordinans cum legitimis litteris dimissoriis, quibus asseritur candidatum examinatum fuisse ad normam § 1, et idoneum repertum, potest huic attestationi acquiescere, sed non tenetur; et si pro sua conscieentia censeat, candidatum non esse idoneum, eum ne promoveat.

³⁾ Can. 877 § 1. Tum locorum Ordinarii iurisdictionem, tum Superiores religiosi iurisdictionem aut licentiam audiendarum confessionum ne concedant, nisi iis qui idonei per examen reperti fuerint, nisi agatur de sacerdote cuius theologicam doctrinam aliunde compertam habeant.

§ 2. In vestitu, oblectamentis et colloquiis servare debent modestiae christianae normas.

Decr. 57. § 1. Ubi cumque agitur de iis, quae communem omnium postulant cooperationem v. g. quae humaniorem vitae evolutionem, scientiam, variarum artium coetus aliaque huiusmodi respiciunt, studeant catholici in associationes, quarum statuta doctrinae christianae tamquam fundamento innitantur, sese unire in iisque spiritum ac principia catholica fovere.

§ 2. Quoties timeri potest, ne in associationibus nullam religionem profitentibus fideles damnum quoad religionem capiant, catholici, mandatis Sedis Apostolicae obsequentes, ab ipsis absterneant.

§ 3. Nefas est nomen dare sectis haereticis, massonicis atque associationibus socialistis, aliisque tam publicis quam occultis, quae Ecclesiae et ordini sociali infestae sunt aut indifferentismum religiosum propagant, eisque favere aut cum iis collaborare.

§ 4. Peculiari modo monet Concilium Plenarium catholicos, ut a communismo, funestissimo praesentis aetatis contagio, omnino caveant totisque viribus obstent sive eius subdolae penetrationi sive eius nefastis principiis de religione destruenda, de seminando odio, de omni civili ordine evertendo.

Decr. 58. Caveant a familiaritate cum apostatis a fide necnon cum catholicis, qui in coniugio non canonico vivunt.

Decr. 59. Concilium Plenarium parentes et tutores vehementer hortatur, ut preces quotidianas communiter cum liberis fundant.

Decr. 60. Fideles officio ac honori sibi ducant consilia et opera paroecialia promovere et sustinere.

Decr. 61. Fidelibus enixe commendatur, ut catholicis societatibus caritativis nomen dent eisque suam conferant opem.

Decr. 62. Fideles tenentur operam suam studiumque cum clero conferre, ut fides morumque honestas integre serventur. Quod ut obtineatur, debent:

a) propagare principia doctrinae catholicae atque obsistere praecipue impietati, atheismo, indifferentismo, sectis acatholicis, laicismo, luctae in Ecclesiam eiusque hierarchiam;

b) vitae exemplo, ore et scripto, defendere moralitatem christianam, obnitendo morum in vita tam privata quam publica depravationi, propagationi ethicae iuri divino adversae necnon immoralitati, quae non raro litteris, theatro, cinematographo et radio late diffunditur;

c) defendere indissolubilitatem matrimonii, castitatem connubii et sanctitatem familiae; oblectari autem contrariis hac in re iisque fa-

miliae funestis principiis, praesertim falsis matrimonii conceptibus, propagationi eugenicae materialismo infectae, inhonestae limitationi prolis necnon doctrinis et legibus, quibus abortus humani foetus defenditur aut permittitur;

d) promovere secundum principia catholica actionem contra alcoholi et sopiferorum abusum.

Decr. 63. Concilium Plenarium catholicos enixe hortatur, ut memores necessitatum temporalium Ecclesiae, oblationibus secundum normas ab Episcopo statutas in partem impensae ultro veniant ad templa, aedificia ecclesiastica, coemeteria erigenda et conservanda, ad devotiones fovendas, ad clericos aliosque ecclesiae inservientes sustentandos.

Caput V

De Actione Catholica.

Decr. 64. Actio catholica quoad generalem suam constitutionem et fundamentalem rationem ordinemque agendi dependet iuxta normas Sanctae Sedis a Conferentia Episcoporum, quoad gesta autem intra fines dioeceseos ab Episcopo.

Decr. 65. Eorum, qui Actioni catholicae praesunt, est spiritum apostolicum secundum praecepta excitare, communia actionis programmata determinare et opera societatum, quae ad Actionem catholicam accesserunt, coordinare.

Decr. 66. § 1. Societates Actionem catholicam constituentes spiritu religioso et apostolico sodales suos informare studeant. In iis autem, quae communibus actionis programmatibus definita sunt (Decr. 65), necnon quoad festa atque coetus in commune celebranda, concordia fraternitatis sensu regantur sive relate ad eos, qui Actioni praesunt, sive relate ad alias catholicas societates.

§ 2. Societatum Actionis catholicae auxiliarium est secundum normas a Conferentia Episcoporum statutas cum iis collaborare, qui Actioni catholicae praesunt.

Decr. 67. Actioni catholicae praeficiantur laici rite instructi et integra vita praecellentes, qui tamen in factionibus politicis partes directivas non habeant.

Decr. 68. Concilium Plenarium fideles vehementer cohortatur, ut societatibus Actionem catholicam constituentibus vel eius auxiliariis nomen dent, ibique in via perfectionis in dies progredi studeant, morum sanctitate aliis exemplo sint, zelum apostolicum et perseverantiam ex fidei supernaturalibus fontibus hauriant atque alacri magnoque animo adlaborent, ut Regnum Christi magis magisque diffundatur.

Decr. 69. § 1. Quaevis associatio Actionis catholicae suum habeat Assistentem ecclesiasticum ab Episcopo nominatum, cuius munus inter officia pastoralia adnumerandum est. Quapropter assistentes ecclesiastici debent accuratam notitiam principiorum, quibus Actio catholica innitur, et speciatim statutorum atque rationis agendi, quibus in Polonia regitur, sibi comparare atque ad normam statutorum tam circulis paroecialibus quam Actionis catholicae societatibus sollertem curam impendere, earum consilia et opera concordare ac sodales sensu apostolico imbuere.

§ 2. Religionis magistri vero obligatione tenentur in suorum alumnorum animis zelum apostolicum excitandi atque ita eos instruendi, ut postea in societates Actionis catholicae cooptari valeant.

§ 3. Religiosi quoque, quantum in ipsis est, obligatione tenentur secundum normas statutas cum Actione catholica collaborandi.

Caput VI

De principiis moralibus vitae publicae, socialis et humanioris.

Decr. 70. § 1. Praecepta moralia, quibus secundum doctrinam catholicam vita publica regenda est, catholici probe cognoscant eaque propugnent et in actum deducant.

§ 2. Tam clerici quam laici officia civium Reipublicae Poloniae secundum doctrinam ethicae catholicae fideliter adimpleant, legitimas auctoritates debita reverentia prosequendo atque leges servando.

§ 3. Obsistendum est falsis de re publica doctrinis, secundum quas universa vitae ratio publicae potestati et invigilationi ita subiicienda esset, ut eidem res ipsae conscientiae, potestas Ecclesiae catholicae atque indistincte tam singulorum quam familiae societatisque iura subdenda forent.

Decr. 71. Illos, qui Reipublicae praesunt aut oratorum legibus ferendis munere funguntur, Concilium Plenarium enixe adhortatur ut, in suis officiis gerendis et in legibus condendis, doctrinam catholicam observandam curent.

Decr. 72. Catholici adimplentes sua erga propriam nationem officia adhaesionis, evolventes elementa humaniora patriae vitae et prosperitatem pro viribus augentes suae gentis, sedulo caveant a vesano nationis cultu ethnicumque repellant errorem circa stirpis praedominans momentum (rasizm).



Decr. 73. Sive clerici sive laici noverint principia ethica et iuridica in litteris encyclicis de re sociali promulgata, ad quorum normam vita socialis quantocius est componenda et emendanda.

Decr. 74. Catholici potissimam partem habeant in formandis et emendandis conditionibus socialibus secundum iustitiae et caritatis leges, odio et lucta inter diversarum classium cives eliminatis et data omnibus possibilitate laboris atque convenientis vitae. Quod ut obtineatur, inter cetera conandum est, ut relationes inter patronos et operarios iuxta normas catholicas de re sociali componantur, ut civibus labor domiciliumque provideantur, necnon agricolarum, operariorum, egentium sors miseranda sublevetur.

Decr. 75. In vita humaniore provehenda catholici ceteros praegredi eamque spiritu fidei imbuere nitantur.

Caput VII

De diariis librisque catholicis.

Decr. 76. § 1. Pro gravissimo momento, quod verbo impresso in vita moderanda obvenit, Concilium Plenarium adhortatur:

a) scriptores et diariorum moderatores, ut suas vires regno Dei tuendo et propagando devoveant;

b) clericos et laicos, ut bonos libros, diaria et periodica, quae sensui catholico respondent, iuvent promoveantque.

§ 2. Singuli Episcopi in sua quisque dioecesi in id incumbant, ut condatur fundus diariis librisque catholicis edendis et diffundendis.

Decr. 77. § 1. Fideles ne praetermittant subnotare atque legere ephemerides et periodica catholica, praecipue dioecesana et Actionis catholicae folia.

§ 2. Fideles diligenter caveant, ne emant libros vel diaria, quae contra Deum, fidem et Ecclesiam militant aut principia ab ethica catholica aliena vel pornographiam proferunt ac divulgant.

Decr. 78. Prope omnes et singulas ecclesias paroeciales libri et periodica, quae principiis catholicis imbuta sint, emptui fidelium exponantur.

Decr. 79. Curandum, ut in quavis paroecia bibliothecae et exedria ad legendum, sive ecclesiastica sive alia catholica, habeantur, quibus tum a clericis tum a fidelibus diligens cura impendenda est.

Decr. 80. Concilium Plenarium mandat, ut cautius et strictius licentia edendi libros, libellos aliaque scripta concedatur. Censores autem obligatos vult, ut denegent „nihil obstat“ non tantum libris scriptisque, quae a doctrina Ecclesiae quid alienum contineant, sed etiam

illis, quae aliquid scandali prae se ferre, pacem perturbare aut in Ecclesiae contemptum vertere possint.

Caput VIII

De missionibus et Ecclesiae unione.

Decr. 81. Concilium Plenarium praecipit, ut de natura et fine Actionis unionisticae recta notitia per omnes dioceses divulgatur omnesque sive clerici sive laici unionem Ecclesiarum oratione et opera promoveant.

Decr. 82. Clerici et laici studeant infideles, sectis addictos, apostatas a fide, iudaeos, religionem nullam profitentes ad Ecclesiam perducere.

Decr. 83. § 1. Sacerdotes opera missionis promoveant atque fideles hortentur, ut pro missionibus orent et propagationem fidei in terris paganorum eleemosynis iuvent, praecipue autem eorum curae commendent missiones clero polono concreditas.

§ 2. In omnibus ac singulis paroeciis habeantur et excolantur Opera Pontificia pro missionibus.

Caput IX

De Sacramentis.

Decr. 84. § 1. Infantes quam primum in ecclesia proprii ritus baptizentur.

§ 2. Sacerdos, qui in casibus can. 98 § 1 expressis¹⁾ ac proinde per modum exceptionis infantem alieni ritus baptizaverit, debet sine mora de baptismo collato certiore reddere proprium baptizati parochum, cui soli ius est collatum baptismum in baptizatorum libro referendi.

§ 3. Presbytero ritus orientalis, qui infantem ritus latini baptizet, eidem Sacramentum confirmationis conferre non licet²⁾.

¹⁾ Can. 98 § 1. Inter varios catholicos ritus ad illum quis pertinet, cuius caeremoniis baptizatus fuit, nisi forte baptismus a ritus alieni ministro vel fraude collatus fuit vel ob gravem necessitatem, cum sacerdos proprii ritus praesto esse non potuit, vel ex dispensatione apostolica, cum facultas data fuit ut quis certo quodam ritu baptizaretur, quin tamen eidem adscriptus maneret.

²⁾ Can. 782 § 2. Nefas est presbyteris ritus orientalis, qui facultate vel privilegio gaudent confirmationem una cum baptismo infantibus sui ritus conferendi, eandem ministrare infantibus latini ritus.

Decr. 85. Consuetudo baptismum solemnem extra ecclesiam ministrandi abrogatur.

Decr. 86. Qui animarum curam exercent, obligatione tenentur celebrandi Missae Sacrificium et alias devotiones hora statuta et fidelibus commoda.

Decr. 87. Revocata consuetudine contraria, Augustissimum Sacramentum intra Missam exponere non licet, exceptis casibus in Codice Iuris Canonici et libris liturgicis expressis.

Decr. 88. Extra ecclesiam aut oratorium non licet Missam celebrare nisi de licentia Episcopi tantum et ad normam legum ecclesiasticarum.

Decr. 89. In casu necessitatis presbyteris ritus orientalis fas est Missam celebrare super altare in ecclesiis et oratoriis ritus latini; presbyteris autem ritus latini vi peculiaris indulti apostolici¹⁾ super antimensiis in ecclesiis et sacellis ritus orientalis.

§ 2. In celebratione Missae possunt presbyteri intra fines Reipublicae Polonae uti sacris vestibus illius ritus, ad quem pertinet ecclesia aut oratorium, in quo celebrant.

Decr. 90. § 1. Pueri admittantur ad primam Communionem, cum fundamentales fidei veritates pro suo captu perceperint, i. e. ordinarie circa septimum aetatis annum.

§ 2. Episcopi pro suis dioecesibus opportunas statuunt normas circa modum, quo prima Communio sive privatim sive solemniter sit administranda.

¹⁾ S. Congr. S. Officii, approbante Clemente VIII a. 1602: Sacerdotes Rutheni non schismatici in ecclesiis catholicorum ritus latini, altaribus, calicibus et vestibus sacris eorundem catholicorum uti et Missam celebrare possint in casu necessitatis ac etiam solum devotionis causa, dummodo ritu rutheno celebrent. Et e contra sacerdotes ritus latini in ecclesiis Ruthenorum non schismaticorum, altaribus et calicibus et vestibus sacris uti et Missam celebrare valeant ritu tamen latino. Et praedicta serventur, secluso omni scandalo et de licentia praelatorum et rectorum ipsarum ecclesiarum. — Apud Bened. XIV Const. Imposito nobis 29 Martii 1751, § 7.

Decr. S. Congr. de Prop. Fide 6 Oct. 1863 B.: a) Utriusque ritus sacerdotes, qui censuris ligati non sunt, in ecclesiis mutuis, cum facultate rectoris ecclesiae, licite super altaribus sive consecratis sive portatilibus, sive super antimensiis, ut in ecclesia graeca moris est, singuli tamen suo ritu et lingua liturgica ex apostolico indulto Missas celebrare possunt. b) Pari modo offerre possunt Sacrificium Missae in oratoriis privatis canonice erectis aut sacellis cum licentia Episcoporum in pagis et coemeteriis reperibilibus, sacerdotes utriusque ritus, et semper praevia licentia parochi, in cuius iurisdictione sacellum situm est. — Collect. S. C. do Prop. Fide, Romae 1907, vol. 1, p. 686, n. 1243.

§ 3. Pueri ad primam confessionem et Communionem a clero paroeciali vel a religionis magistris praeparentur ad normam canonis 854 C. J. C.

Decr. 91. § 1. Concilium Plenarium fideles, speciali vero ratione iuvenes cohortatur, ut ad Communionem frequenter, immo quotidie accedere studeant.

§ 2. Sacerdotes, speciatim curam animarum gerentes, fideles instruunt de eximia utilitate frequentis Communionis.

Decr. 92. Parochi, cooperatores et ecclesiarum rectores debent quotidie horis matutinis statutis populoque aptis, in sede confessionali fideles peccata sua confessuros expectare, sabbato vero et in pervigiliis festorum nec non primae feriae VI cuiusvis mensis etiam horis vespertinis.

Decr. 93. Tam clerici quam laici, praesertim vero propinqui, curare debent, ut fideles, qui ratione infirmitatis, senectutis aut subeundae operationis chirurgicae in periculo mortis versantur, Sacramentis muniantur, dum suae mentis plene sunt compotes.

Decr. 94. Concilium Plenarium reprobatur damnatque matrimonia a catholicis, Ecclesiae legibus contemptis, attentata, item divortia catholicis a tribunalibus sive civilibus sive aliarum confessionum concessa.

Decr. 95. Capellani militum, qui iurisdictione parochi gaudent, valide assistunt matrimoniis in casu, quo unus saltem ex nupturientibus eorum iurisdictioni subsit.

Decr. 96. § 1. Nupturientes ante matrimonii celebrationem examini secundum normas pro dioecesi editas subiiciendi sunt nec non de essentia et obligationibus matrimonii instruendi.

§ 2. Curandum est, ut sponsi ante celebrationem matrimonii peccata sua secundum statuta aut locorum consuetudinem confiteantur.

Decr. 97. Qui celebrationi matrimonii intersunt, ea modestia et reverentia se gerant, quae Sacramento et loco sacro debetur.

Caput X

De Sacramentalibus.

Decr. 98. De excellentia ac virtute sacramentalium fideles a clero edoceantur atque excitentur ut illis secundum Ecclesiae doctrinam utantur.

Decr. 99. § 1. Benedictiones liturgicae, festis quibusdam aut temporibus anni ecclesiastici annexae et a maioribus traditae, retinendae sunt.

§ 2. Ad clerum paroecialem unice pertinet benedictiones Episcopo non reservatas extra ecclesiam solemniter peragere.

§ 3. Vexilla emblematicis sacris non ornata benedicere non licet nisi de Episcopi licentia.

Decr. 100. § 1. Aedes, instituta aliaque similia benedicere non licet, si ad eundem actum peragendum etiam ministri acatholici invitati fuerint. In dubio ad Episcopum recurrendum est.

§ 2. Non licet benedicere monumenta et tabulas, quae characterem sacrum non prae se ferunt.

Decr. 101. Hortandi sunt fideles ut imagines sacras, rosaria aliasque cultus catholici res a catholicis emant.

Caput XI

De locis sacris.

Decr. 102. § 1. Ecclesiae aliaque loca, Dei cultui dicata, religiosa veneratione a fidelibus honoranda sunt.

§ 2. Immodeste vestiti ab ingressu in ecclesiam et etiam ab officiis divinis, quae extra ecclesiam peraguntur, arceantur.

Decr. 103. § 1. Presbyterium reservatur clericis.

§ 2. Sacris officiis tecto capite interesse viris generatim non licet nisi militibus, qui sub armis servitium actu praestant.

Decr. 104. Ad valvas ecclesiarum tabulae appositae sint oportet, in quibus praeter alia notentur tum ordo officiorum divinarum diebus dominicis, festivis et ferialibus servandus, tum horae excipiendis confessionibus destinatae.

Decr. 105. Ecclesiae, in quibus Sanctissimum Sacramentum asservatur, quotidie per aliquas saltem horas fidelibus pateant.

Decr. 106. Concilium Plenarium urget, ne fideles actibus intersint cultus acatholicorum.

Decr. 107. § 1. Servitio Ecclesiae addicti, scilicet organoedus, cantor, sacrista, sepulchrorum fessor, a paroco aut rectore ecclesiae assumuntur et amoveantur secundum leges dioecesanarum.

§ 2. Ad organoedi munus a paroco aut rectore ecclesiae non sunt assumendi, nisi qui a commissione dioecesana et secundum leges dioecesanarum idonei reperti fuerint.

§ 3. Contractus cum personis de servitio ecclesiae ineundi semper litteris consignentur.

§ 4. Salarium congruum ad normam canonis 1524 C. J. C. iisdem personis quovis mense ex fundo ecclesiastico solvatur, apocha solutae pecuniae recepta.

Decr. 108. § 1. Coemeteria ecclesiastica secundum leges canonicas et civiles concordatas constituenda et conservanda sunt.

§ 2. Coemeterii catholici regimen ad parochum pertinet.

Decr. 109. Ad assistendum funeri neque personas, quae nomine societatum ab Ecclesia damnatarum ex officio accedunt, neque earundem societatum vexilla aut emblemata admittere licet.

Caput XII

De Dei et Sanctorum cultu.

Decr. 110. Praeterquam a sacro suggestu, in scholis instruantur fideles circa sensum liturgiae, festorum et caeremoniarum per annum ecclesiasticum recurrentium.

Decr. 111. § 1. Cultus Sanctissimae Trinitatis et Augustissimae Eucharistiae atque devotio erga Sacratissimum Cor Jesu in quavis paroecia florescant. Hunc in finem promovenda est Communio expiatoria, devotio mense Junio et prima feria VI cuiuslibet mensis celebrari solita, praxis horae sanctae, consecratio familiarum Sacratissimo Cordi Jesu.

§ 2. Fidelibus pia exercitatio Viae Crucis vehementer commendatur.

Decr. 112. Concilium Plenarium fidelibus plurimum commendat usum salutationis christianae: Laudetur Jesus Christus — In saecula saeculorum. Amen.

Decr. 113. § 1. Promoveatur Beatissimae Virginis Mariae cultus, qui in vita catholicorum tam privata quam publica singularem locum teneat oportet.

§ 2. Concilium Plenarium praeter alia commendat recitationem s. Rosarii etiam in familiis, item recitationem „Angelus Domini“ necnon participationem officiorum, quae mense Maio celebrari solent.

§ 3. Mensis Martius secundum decreta Sedis Apostolicae cultui S. Joseph dicandus est.

Decr. 114. § 1. In universa Reipublicae vita efficacius manifestari debet cultus nostrorum Patronorum caelestium, Sanctorum et Beatorum.

§ 2. Tam antiqui quam recentes processus beatificationis et canonizationis assidue promoveantur.

Decr. 115. Cavendum est, ne in instituendis ac ducendis piis peregrinationibus abusus et dissipatio irreperant neve peregrinationes characterem sacrum amittant.

Decr. 116. Curandum est, ut in ecclesiis et processionibus, praeter cantum choralem et polyphonicum, resonet etiam cantus in patria lingua ad normam legum liturgicarum.

Decr. 117. § 1. Concilium Plenarium praescribit ut textus in lingua polona Lectionum et Evangeliorum unus idemque sit in universa Polonia, prouti a Conferentia Episcoporum praeceptus fuerit.

§ 2. Item textus melosque canticorum ecclesiasticorum et praecipuarum precum a Conferentia Episcoporum determinandi sunt.

Caput XIII

De magisterio ecclesiastico.

A. De institutione et educatione religiosa

Decr. 118. Concilium Plenarium gravissimam proclamat necessitatem pueros in doctrina christiana accurate instruendi, adultos autem uberius perfectiusque catechismo excolendi.

Decr. 119. § 1. Parentibus Concilium Plenarium in memoriam revocat primam scholam, in qua pueri veritates fidei haurire debent, intra familiae septa contineri. Quapropter parentes in animis filiorum, iam a prima infantia, fidei in Deum spargant semina, eos preces quotidianas et fundamentales veritates christianas doceant ipsisque vitae christianae praebeant exempla.

§ 2. Parentes obligatione tenentur liberorum adolescentium catholicam institutionem atque educationem incessanter evolvendi ac perficiendi, simulque curandi ut solidam veritatum fidei christianae cognitionem acquirant, rectae praxi religiosae assuescant, principiis catholicis vitam suam regant, animumque sincera virtute christiana exornent.

Decr. 120. § 1. Doctrina christiana, quae in scholis ad normam art. XIII Concordati traditur, exponenda est modo captui alumnorum accommodato atque tali adhibita methodo ut alumni, cognita veritate revelata, eiusdem sensu toti imbuantur ac fidei et Ecclesiae amore inflammentur.

§ 2. Doctrina christiana tradenda est iuxta rationem studiorum ab Episcoporum Conferentia praefinitam, adhibitis compendiis ab eadem approbatis.

§ 3. Cum doctrinae christianae expositione coniungenda est in scholis statuta praxis religiosa.

§ 4. Associationes religiosas iuventutis scholaris dirigantur a proprio parochio vel a sacerdote, qui magistri religionis officio fungitur.

§ 5. Magistri religionis, sive clerici sint sive laici, ut doctrinam christianam tradere valeant, indigent missione canonica, ab Episcopo pro determinata schola concedenda; parochus autem eiusque cooperatores habent eandem missionem vi officii sui pro scholis elementariis parociae suae.

§ 6. Episcopi est institutionem religiosam in scholis per se aut per visitatores a se designatos moderari et visitare.

Decr. 121. Ut ratio doctrinam christianam in scholis tradendi in dies excolatur, curent Episcopi ut, praeter cathedras artis pedagogicae et catecheticae in facultatibus theologicis et Seminariis dioecesanis constitutas, peculiare instituantur cursus a magistris religionis tum clericis tum laicis frequentandi.

Decr. 122. Parentes catholici, innixi iuri naturali atque solemnibus Summorum Pontificum enuntiationibus, praecipue vero litteris encyclicis de iuventutis christiana educatione, postulare debent, ut liberi in scholis, soli inventuti catholicae destinatis, instituantur. Quamdiu vero huiusmodi scholae confessionales non dantur, Concilium Plenarium fidelibus inculcat ius et officium exigendi ut disciplinae, secundum vigentem rationem studiorum in scholis tradi solitae, plene cum principiis doctrinae catholicae concordent, neve alumnorum fides et morum honestas in discrimen vocentur incongrua coeducatione et commixtione iuventutis catholicae cum iudaeis aut eiusdem iuventutis catholicae institutione per magistros acatholicos.

B. De praedicatione verbi divini.

Decr. 123. Concilium Plenarium clericum hortatur ut in concionibus diligenter paratis, concretis atque sacrae Scripturae et doctrinae Ecclesiae innixis, universam veritatem revelatam fidelibus tradant, attentis hodierni temporis adiunctis atque audientium captu et necessitatibus spiritualibus.

Decr. 124. § 1. Animarum pastores, tam saeculares quam religiosi, stricta tenentur obligatione habendi conciones catecheticas easque ita ordinandi ut intra quinque ad summum annos totam exponant doctrinam christianam.

§ 2. Quapropter habeant: a) diebus dominicis concionem catechetica, nisi Episcopus pro aliqua dominica aliud argumentum designaverit; b) diebus autem festis concionem de festo.

Decr. 125. Praeter concionem in summo Sacro haberi solitam, etiam in aliis Missis, quae diebus dominicis et festis de praecepto cum populi concursu celebrantur, brevis sermo fiat per decem circiter horae minuta duraturus.

Decr. 126. Reprobata consuetudine contraria, concio, intra Missam habenda, fiat ante Credo, immediate post Evangelium.

Decr. 127. Argumenta concionum, quae habitae sunt, adnotentur in speciali libro in archivo paroeciali asservando.

Decr. 128. Curandum est ut in omnibus ac singulis dioecesibus sint domus clausis exercitiis spiritualibus destinatae.

C. De Catholica Universitate Lublinensi.

Decr. 129. § 1. Episcopi totius Poloniae peculiari cura amplectantur et foveant Catholicam studiorum Universitatem Lublinensem, cuius ex instituto suo est doctrinam et sensum catholicum in Republica evolvere et propagare.

§ 2. Quapropter ab omnibus dioecesibus solvatur in commodum Universitatis illa pecuniae summa, quae a Conferentia Episcoporum praefinita fuerit.

§ 3. Die a Conferentia Episcoporum statuta fiant in omnibus ac singulis ecclesiis collectae in commodum eiusdem Universitatis.

§ 4. Omnes, tam clericos quam laicos, Concilium enixe invitat ut necessitatibus Catholicae Universitatis Lublinensis eleemosynis et legatis subveniant atque consilio et opera „Diem Universitatis“ promoveant.

D. De Facultatibus theologicis et Seminariis.

Decr. 130. Facultates theologiae in Universitatibus Status subsumunt ad mentem Constitutionis „Deus Scientiarum Dominus“ vigilantiae proprii Episcopi atque qua doctrinae ecclesiasticae et catholicae humanioris vitae athenaea resplendere debent.

Decr. 131. Ad disciplinas theologicas in Polonia efficacius promovendas, Episcopi a) alumnis virtute, ingenio, diligentia praecellentibus faciliora reddant altiora s. Theologiae studia; b) curent ut pecuniae summa colligatur, cuius redditibus sublevari possit editio periodicorum et librorum de theologica scientia affinisque disciplinis tractantium.

Decr. 132. Moderatores et professores Seminariorum dioecesanorum omni studio curent ut alumni in vita supernaturali alantur et fir-

mentur, solida doctrina imbuantur, necessitatum religiosarum sui temporis sint conscii atque in novis methodis officii pastoralis adhibendis bene versati.

Decr. 133. § 1. Studia ecclesiastica ita excolenda et augenda sunt ut in dies magis necessitatibus temporis respondeant.

§ 2. Praelectiones committendae sunt professoribus gradu academico praeditis ac in disciplinis tradendis peculiari modo versatis, ut studiorum ecclesiasticorum singularem firmumque possint in alumnis excitare et fovere amorem.

§ 3. In praelectionibus ratio habeatur quaestionum, in quibus theologi orientales dissidentes a catholicis discrepant.

§ 4. Alumnis tradantur argumenta et praesidia, quibus sectarum commenta et impiorum conatus vincere possint.

Decr. 134. Clero salus et prosperitas proprii Seminarii sit maxime curae. Necessitatibus eius clerus pro posse subvenire studeat, elemosynis et legatis illi succurrat ac beneficentiae fidelium commendet.

Decr. 135. Parochi et magistri religionis obligatione tenentur, non solum interrogati, sed ultro quoque, graviter eorum onerata conscientia, praebendi Episcopo certas ac veras informationes de illis, qui ad statum clericalem aspirant.

Caput XIV

De bonis Ecclesiae temporalibus.

Decr. 136. Bona temporalia personarum moralium ecclesiasticarum administrantur ad normam iuris canonici et dioecesani.

Decr. 137. Episcopus potest in personam moralem ecclesiasticam praeter alia erigere:

a) nosocomia ecclesiastica sive saecularia sive religiosa, orphanotrophia, instituta ad opera caritatis destinata, infantium asyla, institutum, quod nomine „Caritas“ venit, eiusque sectiones; item associationes, quae fidei propagandae inserviunt, opera misericordiae tum quoad animam tum quoad corpus exercent aut alios fines religionis et pietatis prosequuntur;

b) Primarium Actionis Catholicae Institutum, eiusdemque Actionis Catholicae Instituta Dioecesana et associationes Actionis catholicae.

Decr. 138. § 1. Onus construendi, conservandi et reficiendi ecclesias ceterasque aedes paroeciales incumbit, ad normam iuris canonici, concordatarii et dioecesani, patronis, parochianis aliisque, qui legitimo titulo, sive publico sive privato, obligatione tenentur expensas ex toto vel ex parte solvendi.

§ 2. Eidem fini praeterea inservit, ad normam Concordati, specialis pecuniae summa ecclesiarum fabricis destinata.

Decr. 139. Beneficiarius minores reparationes bonorum et beneficii domus perficere debet et, si negligens aliove modo in culpa sit, damna quoque reparandi obligatione tenetur.

Decr. 140. Episcopi curent ut saltem semel per annum omnium fundorum et arcarum ecclesiasticarum rationes percenseantur et expendantur.

Decr. 141. § 1. Parochi alique beneficiarii nonnisi de consensu Episcopi domum paroecialem aliasque aedes ecclesiasticas et beneficiales, sive ex integro sive ex parte, locare possunt.

§ 2. Ut hortos agrosque ecclesiasticos vel beneficiales ultra annum vel acatholicis locari liceat, requiritur licentia Episcopi.

Decr. 142. § 1. Sine Episcopi venia nemini licet suscipere quamlibet extructionem, immutationem aut restorationem ecclesiae aut oratorii vel quidpiam, quod maioris sit momenti, mutare in domo paroeciali aliisque aedibus ecclesiasticis vel beneficialibus.

§ 2. In hisce operibus perficiendis accurate serventur praescripta iuris canonici, concordatarii et civilis hac de re edita.

Decr. 143. Restaurare, immutare, amovere res, quae internum apparatus ecclesiae aut oratorii concernunt, quaeque valorem historicum habent aut arte praestant, uti sunt altaria et imagines antiquae, statuae, monumenta, suggestus sacri aliaque similia, non licet sine venia Episcopi, qui hanc dabit, audita Commissione, de qua in art. XIV Concordati¹⁾.

Decr. 144. § 1. Quaestuantes quilibet, tam laici quam clerici et religiosi, ad fines ecclesiasticos piosve stipem collecturi, ne sub ullo praetextu admittantur aut eleemosynis donentur, nisi constiterit et de eorum facultate legitima quaestuandi ad normam can. 621, 622 et 1503²⁾, et de eorum personae identitate per imaginem arte photographica expressam.

¹⁾ Art. XIV Concordati d. 10. II. 1925: Dans chaque diocèse sera formée une commission nommée par l'Evêque d'accord avec le Ministre compétent, pour la conservation dans les églises et les locaux ecclesiastiques d'antiquités, d'oeuvres d'art, de documents d'archives et de manuscrits, possédant une valeur historique ou artistique.

²⁾ Can. 621. § 1. Regulares, qui ex instituto mendicantes vocantur et sunt, eleemosynas in dioecesi, ubi eorum religiosa domus est constituta, quaerere valent de sola Superiorum suorum licentia; extra dioecesim vero indigent praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci in quo eleemosynas colligere cupiunt.

§ 2. Hanc licentiam Ordinarii locorum, praecipue dioecesium finitimarum, nisi gravibus et urgentibus de causis, ne denegent neve revocent, si religiosa domus ex mendicatione in sola dioecesi, in qua est constituta, vivere nullo modo possit.

Can. 622 § 1. Alii omnes religiosi Congregationum iuris pontificii, sine peculiari Sanctae Sedis privilegio, stipem petere prohibentur; quibus, si hoc privilegium

§ 2. Quaestuantes, qui conditionibus § 1 expressis non satisfacerint, Episcopo sine mora denuntientur.

Decr. 145. § 1. Concilium Plenarium Episcopos monet ut in archivis et museis dioecesanis asservari curent libros, documenta aliaque monumenta seu obiecta, quae per paroecias dispersa facile corrumpi aut interire possent.

§ 2. Archivis, bibliothecis et museis diligens cura impendatur et, quae ampliora sunt, viris doctis pateant.

Decr. 146. Praescripta art. 143 et 145 § 2 valent etiam de ecclesiis et monumentis, quae propria sunt religiosorum.

Caput XV

De iudiciis ecclesiasticis.

Decr. 147. In iudices aliosque tribunalis ministros eligantur sacerdotes, qui sint in iure versati et in praxi iudiciali periti.

Decr. 148. § 1. Episcopus ne approbet advocatos in foro ecclesiastico nisi ad tempus determinatum.

§ 2. Advocato, ad patrocinium partibus in iudicio ecclesiastico praestandum admissio, nefas est eodem munere in tribunalibus acatholicis fungi.

§ 3. Advocati, ex decreto iudicis, causas pauperum gratis agendas suscipere debent.

Decr. 149. § 1. Versio actorum iudicialium, quae ad tribunalia Sanctae Sedis mittenda sunt, ab illo tribunali perficienda est, coram quo acta ipsa exarata sunt.

impetraverint, opus erit praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci, nisi aliter in ipso privilegio cautum fuerit.

§ 2. Religiosi Congregationum iuris dioecesani stipem quaeritare nequaquam possunt sine licentia scripto data tum ab Ordinario loci in quo sita est eorum domus, tum ab Ordinario loci in quo stipem quaerere cupiunt.

§ 3. Religiosis, de quibus in §§ 1 et 2 huius canonis, Ordinarii locorum licentiam quaeritandae stipis ne concedant, praesertim ubi sunt conventus regularium nomine et re mendicantium, nisi sibi constet de vera domus vel pii operis necessitate, cui alio modo occurri nequeat; quod si necessitati provideri possit stipe quaerenda intra locum seu districtum vel dioecesim in qua iidem commorantur, ampliorem licentiam ne largiantur.

§ 4. Sine authentico et recenti rescripto Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, Ordinarii latini nec sinant orientalem ullum cuiusvis ordinis et dignitatis in proprio territorio pecuniam colligere, nec suum subditum in orientales dioeceses ad eundem finem mittant.

Can. 1503. Salvis paescriptis can. 621-624, vetantur privati tam clerici quam laici sine Sedis Apostolicae aut proprii Ordinarii et Ordinarii loci licentia, in scriptis data, stipem cogere pro quolibet pio aut ecclesiastico instituto vel fine.

§ 2. Causae de praesumpta morte coniugis ab illo tribunali illave Curia dioecesis cognoscendae et definiendae sunt, cuius est videre de statu libero sponsorum, qui novum matrimonium contrahere intendunt.

Decr. 150. § 1. Episcopi curent ut causae in suis tribunalibus tempore a iure statuto cognoscantur, nec differantur vel procrastinentur.

§ 2. Tribunalia ecclesiastica debent mutuam sibi praestare auxilium et acta ab aliis Curiis requisita sine mora expedire.

Decr. 151. Intra annum a promulgatione decretorum huius Concilii Plenarii statuatur in omnibus et singulis provinciis ecclesiasticis ad normam can. 1909 § 1 notula taxarum, quae pro expensis iudicialibus aut pro advocatorum opera a partibus solvendae sint¹⁾, quaeque moderatae esse debent, praesertim in rebus matrimonialibus.

¹⁾ Can. 1909. § 1. Concilii provincialis, vel conventus Episcoporum est taxarum notulam ac regulam statuere in qua praefiniatur quid partes debeant pro expensis iudicialibus; quae sit retributio pro advocatorum et procuratorum opera a partibus solvenda; quae mercedis mensura pro versionibus et transcriptionibus; pro his examinandis et fide facienda de earum fidelitate; itemque pro exscribendis ex archivo documentis.

**PIERWSZY
POLSKI SYNOD PLENARNY**

**ODBYTY W CZĘSTOCHOWIE
ROKU PAŃSKIEGO 1936**

**POD PRZEWODNICTWEM
FRANCISZKA ŚW. K. RZ. KARD. MARMAGGIEGO
LEGATA APOSTOLSKIEGO
PIUSA XI PAPIEŻA**

UCHWAŁY

DEKRET ŚW. KONGREGACJI SOBORU

Św. Kongregacja Soboru
nr. 1668/37.

Rzym, dnia 19 czerwca 1937 r.

*Do J. Em. Ks. Kardynała Franciszka Marmagiego
Legata Apostolskiego na I. Polski Synod Plenarny.*

Eminencjo!

W roku 1936 odbył się szczęśliwie z łaski Boga pierwszy Polski Synod Plenarny, któremu Wasza Eminencja tak umiejętnie i kompetentnie przewodniczył w charakterze Legata Apostolskiego Jego Świątobliwości. W myśl kan. 291 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego przedłożył Wasza Eminencja św. Kongregacji Soboru do przejrzania i uznania akty i uchwały tego Synodu Plenarnego, które na posiedzeniach plenarnych dnia 8 i 15 maja 1937 r. zostały z należytą ścisłością zbadane przez najdostojniejszych Ojców tejże świętej Kongregacji w obecności J. Em. Ks. Kardynała Hlonda, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego. Potwierdzono wtedy i przyjęto te uchwały, poza kilku drobnymi szczegółami, jako zgodne z obowiązującym Kodeksem Kanonicznym i uznano je za godne pochwały.

Z uznaniem bowiem podnieść należy dzieło, które pod przewodnictwem Waszej Eminencji gorliwie i chętnie przeprowadzili ich Eminencje Arcybiskupi Warszawski oraz Gnieźnieński i Poznański wspólnie z innymi Biskupami i Ordynariuszami Polski, uchwalając z troskliwością pasterską i wytrawną znajomością świętych kanonów postanowienia, które wybitnie przyczynią się do spotęgowania wiary katolickiej, do utwierdzenia dobrych obyczajów, do podniesienia czci bożej i do zabezpieczenia majątku kościelnego.

Niech Bóg Wszechmocny sprawi, by akty i uchwały tego Synodu Plenarnego, które wydają się dostosowane do szczególnych warunków

życia polskiego, przyniosły pożytek i pomyślność zarówno duchowieństwu jak i wiernym tego narodu.

Jego Świątobliwość Ojciec św. z Opatrzności Bożej Papież Pius XI zatwierdził te uchwały przedłożone mu na audiencji dnia 23 maja 1937 roku, wyrażając z ich powodu swą wielką radość. Jest zatem rzeczą słuszną, by Wasza Eminencja o tym wszystkim powiadomił wspomnianych Arcypasterzy polskich i zarządził, by uchwały Polskiego Synodu Plenarnego zostały wydane i promulgowane w myśl kan. 291 po uwzględnieniu załączonych uwag i poprawek.

Całując pokornie ręce Waszej Eminencji, jestem z pełną czcią i szacunkiem

Waszej Eminencji
pokorny, oddany i zobowiązany sługa

(—) *Kard. Serafini*
Prefekt.

(—) *J. Bruno*, Sekretarz.

PISMO J. EM. KS. KARDYNAŁA LEGATA

Rzym, dnia 29 czerwca 1937 r.

*Do Jego Eminencji Ks. Kardynała Augusta Hlonda
Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego, Prymasa Polski.*

Eminencjo!

Załączonym pismem z dnia 19 bieżącego miesiąca czerwca doniósł mi J. Em. Ks. Kardynał Juliusz Serafini, Prefekt św. Kongregacji Soboru, że Jego Świątobliwość Papież PIUS XI na posłuchaniu dnia 23 maja 1937 r. raczył zatwierdzić i zaaprobować przejrzone przez św. Kongregację Soboru uchwały Pierwszego Polskiego Synodu Plenarnego, nie szczędząc zasłużonych pochwał Czcigodnym Ojcom Synodu Polskiego a przede wszystkim św. Rzymskiego Kościoła Kardynałom Arcybiskupowi Warszawskiemu oraz Arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu i Poznańskiemu z tego powodu, że z takim powodzeniem dokonali tego dzieła dla pożytku Kościoła katolickiego w Polsce.

Ponieważ upoważniono mnie do tego, bym to obwieścić oraz przypilnował wydania i promulgacji uchwał wspomnianego Synodu Plenarnego w myśl kan. 291 po uwzględnieniu załączonych uwag i poprawek, mam przyjemność i zaszczyt zwrócić się do Waszej Eminencji, jako zasłużonego przewodniczącego Komisji przygotowawczej tego Synodu, ze zleceniem i prośbą braterską, by Wasza Eminencja zechciał podjąć się tego końcowego aktu i dopełnić go po naradzie z tamtejszym czcigodnym Episkopatem.

Spełniwszy swoje zadanie, przyłączam się do gorących modlitw, którymi Bogu Wszchemogącemu dziękujecie za nadzwyczajne łaski, jakimi Was w tym dziele wspierał, a składając Wam ponowne serdeczne powinszowanie, całuję pokornie ręce Waszej Eminencji i z wyrazami szczerzej miłości kreślę się

Waszej Eminencji
pokorny, oddany i obowiązany służa

(—) *Fr. Kard. Marmaggi*
Legat a latere Jego Świątobliwości
na Pierwszy Polski Synod Plenarny.

DEKRET PROMULGACYJNY

Biskupi Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencji odbytej w r. 1928 przy grobie św. Wojciecha w Gnieźnie, mając przed oczami pasterski obowiązek kierowania duchowieństwem i wiernymi, postanowili zgotować Synod Plenarny, któryby w zakresie swych zadań wskazał skuteczne środki na współczesne niedomagania i potrzeby. Wskutek tej uchwały Arcypasterze w kilku sekcjach badali starannie kryzys moralny obejmujący całokształt życia, ustalając i kodyfikując te zasady, które w odnowionej Rzeczypospolitej miały gruntować wiarę, utwierdzać obyczaje katolickie, usuwać nadużycia i w stosownej mierze ujednoczyć kościelne życie kraju. W tym celu odbywały się częściej posiedzenia, pytano o opinię Kapituły i Fakultety katolickie, wzywano do współpracy kapłanów biegłych w teologii i prawie kanonicznym i zasięgnięto zdania poważnych przedstawicieli laikat. Po ośmioletniej pracy Biskupi doszli do wniosku, że przygotowanie Synodu Plenarnego uważać można za skończone i że należy przystąpić do jego zwołania. Hołdowniczym pismem Episkopatu został o tym powiadomiony Ojciec święty, który ra-

czył wyznaczyć J. Em. Ks. Kardynała Franciszka Marmaggię na swego Legata a latere do zwołania Synodu Plenarnego i przewodniczenia jego obradom. W ten sposób dnia 26 i 27 sierpnia roku ubiegłego, pod przewodnictwem wspomnianego Kardynała Legata a latere Jego Świątobliwości, w klasztorze jasnogórskim odbył się szczęśliwie I. Polski Synod Plenarny. Uchwały jego rozpatrzyła następnie św. Kongregacja Soboru, wyrażając dla nich swe uznanie, po czym z radością zatwierdził je Ojciec św. Papież PIUS XI.

W takim stanie rzeczy My, trzech obrządków Biskupi Rzeczypospolitej Polskiej, zebrani na nadzwyczajnej Konferencji w Warszawie, po uwzględnieniu uwag i poprawek poczynionych w aktach Synodu Plenarnego przez św. Kongregację Soboru, niniejszym dekretem w myśl kan. 291 promulgujemy i jako promulgowane obwieszczamy uchwały I. Polskiego Synodu Plenarnego w brzmieniu, w jakim są zawarte w wydaniu dołączonym do niniejszego dekretu. Obowiązywać zaś zaczną uchwały Synodu Plenarnego dopiero w sześć miesięcy od tej promulgacji, czyli dnia 16 czerwca 1938 r. Od tej daty powinni ich ściśle przestrzegać i ich przestrzegania pilnować wszyscy, do których się odnoszą.

Gdy o tym na mocy swego urzędu powiadamiamy czcigodne duchowieństwo świeckie i zakonne oraz ukochanych wiernych, zwracamy się z modlitewną prośbą do Najświętszej Marii Panny, pod której królewską opieką Synod się odbył, by nam Swym wstawiennictwem to wyjednała, iżby sumienne wykonanie uchwał synodalnych zapewniło im pełną skuteczność.

W Warszawie z Konferencji Biskupów Rzeczypospolitej Polskiej, dnia 15 grudnia, w oktawę uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, roku Pańskiego 1937.

- | | |
|--|---|
| † Aleksander Kard. Kakowski —
Arcybiskup Warszawski. | † August Kard. Hlond — Arcy-
biskup Gnieźnieński i Poznański
Prymas Polski. |
| † Andrzej Szeptycki — Arcybis-
kup Lwowski obrz. gr. kat. | † Józef Teodorowicz — Arcybis-
kup Lwowski obrz. orm. |
| † Bolesław Twardowski — Arcy-
biskup Lwowski. | † Adam Stefan Sapieha — Arcy-
biskup Krakowski. |
| † Romuald Jałbrzykowski — Ar-
cybiskup Wileński. | † Antoni Julian Nowowiejski —
Arcybiskup, Biskup Płocki. |
| † Grzegorz Chomyszyn — Biskup
Stanisławowski obrz. gr. kat. | † Józefat Józef Kocyłowski — Bi-
skup Przemycki obrz. gr. kat. |
| † Marian Leon Fulman — Biskup
Lubelski. | † Henryk Ignacy Przeździecki —
Biskup Siedlecki. |

- † *Adolf Szelażek* — Biskup Łucki. † *Teodor Kubina* — Biskup Częstochowski.
- † *Stanisław Kostka Łukomski* — Biskup Łomżyński. † *Stanisław Okoniewski* — Biskup Chełmiński.
- † *Karol Radoński* — Biskup Włocławski. † *Włodzimierz Bronisław Jasiński* — Biskup Łódzki.
- † *Stanisław Adamski* — Biskup Katowicki. † *Franciszek Lisowski* — Biskup Tarnowski.
- † *Józef Gawlina* — Biskup Polowy. † *Kazimierz Bukraba* — Biskup Piński.
- † *Franciszek Barda* — Biskup Przemyski. † *Jan Lorek* — Administrator Apostolski Sandomierski.
- † *Franciszek Sonik* — Wikariusz Kapitulny Kielecki. † *Jakób Medwecki* — Administrator Apostolski Lemków.

Rozdział I.

Zasady ogólne.

Uchwała 1. § 1. Uchwały niniejszego Synodu Plenarnego obowiązują duchowieństwo i wiernych obrządku łacińskiego w Polsce.

§ 2. Duchowieństwo i wiernych innych obrządków obowiązują te uchwały, które albo z natury rzeczy dotyczą wszystkich obrządków, albo odnoszą się do wykonywania Konkordatu.

Uchwała 2. Uchwały Synodu Plenarnego, po uznaniu ich przez Stolicę Apostolską, zaczną obowiązywać w sześć miesięcy od dnia ogłoszenia ich przez Konferencję Biskupów Rzeczypospolitej Polskiej.

Uchwała 3. § 1. Istniejące obecnie chwalebne zwyczaje miejscowe zachowują nadal moc obowiązującą w granicach dozwolonych przez Kodeks Prawa Kanonicznego, o ile przez uchwały niniejszego Synodu nie zostały wyraźnie uchylone.

§ 2. Uważa się za zniesione wszystkie przepisy diecezjalne, które są sprzeczne z uchwałami niniejszego synodu.

§ 3. Wykaz tych przepisów diecezjalnych ogłosi każdy Biskup w swej diecezji.

Uchwała 4. W poszczególnych wypadkach każdy Biskup¹⁾ rozstrzygać może wątpliwości dotyczące uchwał niniejszego Synodu Plenarnego.

Rozdział II.

O duchowieństwie w ogólności.

Uchwała 5. W trosce o świątobliwe życie kleru Ojcowie Synodu Plenarnego wzywają duchowieństwo, aby, poza środkami wskazanymi przez Kodeks Prawa Kanonicznego, oddawało się czytaniu Pisma świętego oraz książek i czasopism treści ascetycznej i zapisywało się na członków jednego ze stowarzyszeń kapłańskich, jak Unia Apostolska,

¹⁾ Nazwą „Biskup” w uchwałach niniejszego Synodu Plenarnego oznacza się tego, który zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego stoi na czele diecezji.

Stowarzyszenie wytrwałości kapłańskiej, Liga świętości kapłańskiej, Związek księży Adoratorów.

Uchwała 6. Każdy kapłan ma obowiązek uczestniczyć przynajmniej co trzy lata w rekolekcjach według zarządzeń Biskupa. Zaleca się ponadto rekolekcje coroczne oraz miesięczne dni skupienia.

Uchwała 7. § 1. Kapłani są obowiązani, stosownie do zarządzeń swego Biskupa, zamawiać i czytywać urzędowy organ diecezjalny oraz uczestniczyć w szczególnych kursach teologicznych, duszpasterskich, katechetycznych i innych podobnych.

§ 2. Synod Plenarny wzywa kapłanów do czytowania dzieł i czasopism z dziedziny nauk kościelnych.

Uchwała 8. § 1. Kapłani świeccy i zakonni, pełniący obowiązki duszpasterskie lub nauczający religii w szkołach, są obowiązani brać udział w konferencjach dekanalnych według kan. 131 § 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego.

§ 2. Powyższy przepis dotyczy kapłanów wszystkich obrządków, podlegających temu samemu Biskupowi.

Uchwała 9. Duchowieństwo świeckie, zakonne i wojskowe powinno w duchu jedności Kościoła Chrystusowego utrzymywać z sobą braterskie pożycie i wspierać się wzajemnie współpracą.

Uchwała 10. Zabrania się duchowieństwu: a) wystawnych przyjęć, b) uczęszczania do zakładów rozrywkowych, w których obecność duchownego może wywołać zgorszenie, c) korzystania z kąpieli i plaży wspólnej dla obu płci.

Uchwała 11. § 1. Pod względem ubioru duchowieństwo zachowywać powinno przepisy diecezjalne.

§ 2. Pod rygorem kar kościelnych nie wolno duchowieństwu występować w ubraniu zupełnie świeckim ani we własnej diecezji, ani poza nią, z wyjątkiem wypadków wyraźnie przez Biskupa uznanych.

§ 3. Kapłani odznaczeni godnością przez Stolicę Apostolską oraz członkowie kapituł katedralnych lub kolegiackich są obowiązani stosować się ściśle pod względem stroju do przepisów, dotyczących ich godności.

§ 4. Wszystkich członków kleru obowiązuje noszenie tonsury.

Uchwała 12. Synod Plenarny podkreśla obowiązek najściślejszego przestrzegania zarządzeń kanonu 133¹⁾ Kodeksu Prawa Kanonicznego.

¹⁾ Kan. 133 § 1. Duchowni mają się strzec trzymania u siebie, lub nawiedzenia kobiet, na które mogłoby paść podejrzenie.

§ 2. Tylko z takimi kobietami wolno im wspólnie mieszkać, co do których naturalny związek pokrewieństwa nie pozwala podejrzewać nic złego, a takimi są:

Uchwała 13. Dążyć należy do tego, aby wszyscy kapłani, zajęci w duszpasterstwie lub w szkolnictwie, mieszkali na plebanii lub w innym domu przeznaczonym dla duchowieństwa, oraz prowadzili życie wspólne.

Uchwała 14. Kapłanom nie wolno: a) pod grozą kar kościelnych współdziałać z organizacjami wrogimi Kościołowi, b) utrzymywać zażyłych stosunków z odstępcami od wiary oraz z osobami walczącymi z Wiarą i Kościołem, albo żyjącymi w nielegalnym związku małżeńskim.

Uchwała 15. Synod żąda od duchowieństwa świeckiego i zakonnego ścisłego stosowania się do kan. 140 i 142¹⁾.

Uchwała 16. Zarządzenia dyscyplinarne co do mieszkania i zachowania się duchownych w diecezji mogą Biskupi obostrzyć cenzurami i karami, także w stosunku do duchownych z obcych diecezji.

Uchwała 17. Bez zgody właściwego Biskupa oraz Biskupa miejsca wyborów kapłani świeccy i zakonnicy nie będą przyjmowali nie tylko mandatów senatorskich i poselskich²⁾, lecz nawet urzędów publicznych i nie będą się zgadzali na wybieranie ich do ciał samorządowych.

Uchwała 18. Nie wolno duchowieństwu zarówno świeckiemu jak i zakonnemu bez zgody własnego Ordynariusza: a) wystawiać i żyrować weksli, b) przyjmować pieniędzy w depozyt, c) zarządzać jakkolwiek kasą poza funduszami kościelnymi, d) przyjmować udziału w zarządach banków, spółek handlowych itp. instytucyj.

Uchwała 19. § 1. Każdy kapłan świecki jest obowiązany sporządzić testament w formie przepisanej prawem cywilnym i złożyć go

matka, siostra, ciotka, itp., albo których znana uczciwość obyczajów, połączona ze starszym wiekiem, usuwa wszelkie podejrzenie.

§ 3. Do miejscowego Ordynariusza należy nie tylko sąd, czy w poszczególnym wypadku trzymanie lub nawiedzanie kobiet nawet takich, na które zazwyczaj podejrzenie nie pada, może być gorszące lub niebezpieczne dla cnoty powściągliwości, lecz przysługuje mu także prawo zakazania duchownym takiego trzymania lub odwiedzania.

§ 4. Upornych uważa się za konkubinariuszów.

¹⁾ Kan. 140. Duchownym nie wolno bywać na widowiskach, tańcach, zabawach, które im nie przystoją, lub gdzieby ich obecność była zgorszeniem, zwłaszcza w teatrach publicznych.

Kan. 142. Nie wolno duchownym zajmować się handlem i kupiectwem ani osobiście ani przez inne osoby, bez względu na to, czy dochody mają być obrócone na własną korzyść, czy na korzyść innych.

²⁾ Kan. 139. § 4. W miejscowościach, w których istnieje zakaz papieski, nie wolno duchownym bez zezwolenia Stolicy Apostolskiej ubiegać się o mandat senatora lub posła do parlamentu, ani wyboru przyjmować; w innych zaś miejscowościach nie powinni tego czynić bez zezwolenia własnego Ordynariusza, oraz Ordynariusza tego miejsca, w którym wybór ma się dokonać.

w Kurii diecezjalnej, albo przynajmniej powiadomić ją o spisaniu testamentu.

§ 2. Przy sporządzaniu testamentu kapłani powinni szczególnie pamiętać o celach dobroczynnych i kościelnych, a beneficjaci będą mieli na względzie przepisy kan. 1301 § 1 i 1473¹⁾).

Uchwała 20. § 1. Celem zapewnienia duchowieństwu pomocy na wypadek choroby, na starość, na czas niezdolności do pracy itp. należy tworzyć domy lub kasy emerytów, sanatoria, zakłady wypoczynkowe i inne tego rodzaju instytucje.

§ 2. Poszczególni Biskupi starać się będą w miarę sił, aby całe duchowieństwo świeckie corocznie wpłacało na te cele umiarkowaną takse.

Rozdział III.

O duchowieństwie w szczególności.

A. O P a p i e ż u.

Uchwała 21. We wszystkich parafiach odbywać się będzie corocznie z okazji rocznicy koronacji Ojca św. „obchód papieski” zgodnie z przepisami diecezjalnymi.

Uchwała 22. Biskupi dołożą starań, aby encykliki papieskie oraz ważniejsze dokumenty i zarządzenia Stolicy świętej dochodziły do wiadomości nie tylko duchowieństwa, lecz także i świeckich przez kazania, wykłady i prasę.

Uchwała 23. We wszystkich bez wyjątku kościołach i kaplicach publicznych zbierać się będzie świętopietrze według przepisów, wydanych przez każdego Biskupa dla swej diecezji.

B. O B i s k u p a c h.

Uchwała 24. Biskupom swoim okazywać będą zarówno duchowieństwo jak i świeccy należne poszanowanie i posłuszeństwo jako pra-

¹⁾ Kan. 1301. § 1. Kardynał św. Kościoła Rzymskiego, Biskup rezydencjalny oraz wszyscy inni duchowni beneficjaci obowiązani są przez testament lub inny dokument ważny wobec prawa cywilnego postarać się o to, by przepisy kanoniczne, o których mowa w kan. 1298—1300, miały należyty skutek również wobec władzy świeckiej.

Kan. 1473. Chociażby beneficjariusz posiadał inne dobra niebeneficjalne, może dowolnie używać dochodów z beneficjum potrzebnych do jego odpowiedniego utrzymania, zbywające zaś dochody obowiązany jest przekazywać ubogim lub instytucjom dobroczynnym, z zachowaniem jednak przepisów kan. 239 § 1. n. 19.

wowitym następcom Apostołów i ustanowionym przez Ducha Świętego pasterzom Kościoła.

Uchwała 25. Duchowieństwo i wierni powinni zapoznać się należycie z listami pasterskimi i z dotyczącymi ich zarządzeniami swego Biskupa.

Uchwała 26. § 1. Biskupi wszystkich obrządków zbierać się będą corocznie na zwyczajną Konferencję Biskupów. W razie potrzeby odbywać się będą Konferencje nadzwyczajne.

§ 2. Konferencje Biskupów rządzą się własnymi przepisami a do pewnych spraw mogą powoływać komisje, określając ich skład i zakres działania.

§ 3. W wypadkach, w których rozbieżne działanie Biskupów mogłoby się odbić szkodliwie na sprawach kościelnych, zwłaszcza w rzeczach związanych z wykonaniem Konkordatu, Biskupi są obowiązani zwracać się do Konferencji Biskupów po wskazówki i według nich jednolicie postępować, co nie narusza prawa odwołania się do Stolicy Apostolskiej.

C. O Kapitułach katedralnych i kolegiackich.

Uchwała 27. Kapituły katedralne powinny w zakresie swych obowiązków przyświecać duchowieństwu diecezjalnemu przykładem usilnej i zgodnej współpracy ze swym Biskupem.

Uchwała 28. W kościołach katedralnych i kolegiackich odprawiać należy w niedziele i święta Msze św. w godzinach i warunkach dogodnych dla wiernych.

D. O dziekanach.

Uchwała 29. Dziekani sprawują swój urząd według przepisów Kodeksu Prawa Kanonicznego i rozporządzeń Biskupa.

Uchwała 30. Dziekani powinni bezzwłocznie powiadamiać Biskupa o ważniejszych wypadkach w dekanacie.

Uchwała 31. Archiwum dekanalne należy prowadzić oddzielnie od parafialnego.

E. O proboszczach i ich współpracownikach.

Uchwała 32. Duchowieństwo parafialne, przejęte świętością i nadprzyrodzonym charakterem swego urzędu, powinno spełniać swoje obowiązki gorliwie, zaznajamiać się z najlepszymi metodami pracy duszpasterskiej i przystosowywać je do potrzeb miejsca i czasu, kładąc główny nacisk na uświadamianie wiernych w zasadach wiary, na rozwój życia

nadprzyrodzonego parafian, na podtrzymywanie i pogłębianie moralności w życiu prywatnym, rodzinnym i społecznym, oraz na ducha apostołskiego.

Uchwała 33. Proboszcz powinien znać swoich parafian, mieć ich imienny wykaz, przyjmować ich, zwłaszcza w godzinach w tym celu ustalonych i dogodnych dla parafian oraz odbywać dokładne nawiedzanie parafii, w czym będą mu na jego zlecenie dopomagać wikariusze.

Uchwała 34. § 1. Duchowieństwo parafialne otoczy szczególną opieką chorych. Nie ograniczając się do nawiedzania chorych przy udzielaniu Sakramentów świętych, powinno ich odwiedzać częściej.

§ 2. Podczas nawiedzania parafian, nawet w okresie tak zwanej kolędy, nie wolno duchowieństwu parafialnemu żądać dla siebie jakichkolwiek ofiar.

Uchwała 35. Synod Plenarny, wymagając od duchowieństwa parafialnego, aby staranną opieką otaczało trzecie zakony, bractwa, sodalicje i inne organizacje pobożne, przestrzega przed wprowadzaniem tych organizacji w nadmiernej ilości, a natomiast kładzie nacisk na ich żywotność i na ścisłe zachowywanie statutów.

Uchwała 36. Każda parafia powinna mieć organizację miłosierdzia chrześcijańskiego, urządzoną według wskazań Biskupa.

Uchwała 37. W każdej parafii powinien istnieć „dom katolicki”, jako siedziba Akcji Katolickiej i stowarzyszeń parafialnych.

Uchwała 38. Proboszcz jest obowiązany prowadzić starannie i według przepisów kanonicznych księgi parafialne i rachunkowość, pisać kronikę parafialną i opiekować się archiwum parafialnym, które powinno być skatalogowane i przechowywane w bezpiecznym miejscu.

Uchwała 39. § 1. Bez zgody Biskupa nie wolno przyjmować krewnych ani innych osób świeckich na stałe mieszkanie na plebanii albo w innych domach, przeznaczonych dla duchowieństwa.

§ 2. Krewnym i domownikom proboszcza nie wolno pod żadnym pozorem wtrącać się do spraw parafii i kościoła ani prowadzić kas funduszków kościelnych.

Uchwała 40. § 1. Biskupi wydadzą w swoich diecezjach w przeciągu jednego roku zarządzenia, określające wysokość ofiar mszalnych i taks zwanych „iura stolae” zgodnie z postanowieniami kan. 1234.

§ 2. Synody Prowincjonalne w przeciągu dwóch lat określą według kan. 1507 § 1 dla poszczególnej prowincji kościelnej wysokość taks za dobrowolne posługi duszpasterskie oraz wysokość taks przy udzielaniu Sakramentów, zwłaszcza małżeństwa, i Sakramentaliów.

§ 3. Konferencja Biskupów wyda dla całego obszaru Rzeczypospolitej zarządzenie w sprawie taks dla proboszczów za wystawianie dokumentów.

§ 4. Ubogim należy świadczyć posługi bez wynagrodzenia.

Uchwała 41. Synod Plenarny potępia i piętnuje jako nadużycie wymaganie świadczeń wyższych od taks ustanowionych. Duchownych dopuszczających się tego nadużycia zmuszą Biskupi według kan. 463¹⁾ do zwrotu pobranych nadwyżek i karać będą zgodnie z kan. 2222 § 1²⁾. W cięższych wypadkach Biskupi zastosują kan. 2147 § 1 lub 2408³⁾.

Uchwała 42. Proboszcz obowiązany jest niezwłocznie powiadamiać dziekana o ważniejszych wypadkach w parafii, zwłaszcza o propagandzie sekciarskiej.

Uchwała 43. § 1. Wikariusz jest obowiązany pomagać proboszczowi w pracy duszpasterskiej i kancelaryjnej według zarządzeń Biskupa i wskazań proboszcza.

§ 2. Wikariusz ma otrzymywać bezpłatnie odpowiednie mieszkanie na plebanii lub wikariacie, w miarę możliwości z niezbędnym umeblowaniem. Sprawę utrzymania wikariuszów i ich udziału w dochodach parafialnych określa dla swych diecezji poszczególni Biskupi.

§ 3. Proboszcz powinien z ojcowską pieczołowitością pouczać swych wikariuszów, kierować nimi i być dla nich we wszystkim przykładem. Wikariusze zaś powinni proboszczowi, jako swemu bezpośredniemu przełożonemu, okazywać uległość w sprawach odnoszących się do duszpasterstwa i stosować się do ustalonego przezeń porządku w domu i w kościele.

Uchwała 44. Aby praca duszpasterska w większych parafiach była uzgodniona i wydawała obfitsze owoce, proboszcz będzie urządzał spe-

¹⁾ Kan. 463. § 1. Proboszcz ma prawo do świadczeń, które mu przyznaje albo zwyczaj albo prawna taksa wyznaczona w myśl przepisów kan. 1507 § 1.

§ 2. Wymagający większych świadczeń obowiązany jest do zwrotu.

²⁾ Kan. 2222. § 1. Chociażby przepis prawny nie miał dołączonej sankcji karnej, może prawowity zwierzchnik za jego przestąpienie i to bez uprzedniego zagrożenia kary wymierzyć słuszną karę, jeśli powstało zgorszenie, albo wykroczenie było szczególnie ciężkie.

³⁾ Proboszcz nieusuwalny może być usunięty ze swej parafii dla przyczyny, która jego pracę duszpasterską nawet bez jego ciężkiej winy czyni szkodliwą albo przynajmniej nieskuteczną.

Kan. 2408. Ci, którzy podwyższają zwykłe taksy prawne w myśl kan. 1507 zatwierdzone, lub wymagają ponad ich normę, mają być ukarani ciężką grzywną, a na wypadek powrotnego przestępstwa mają być zasuspendowani w urzędzie lub nawet pozbawieni urzędu, zależnie od wielkości winy; prócz tego mają obowiązek zwrócić to, co nieprawnie pobrali.

cialne konferencje i zapraszał na nie wszystkich kapłanów pracujących w parafii, zarówno świeckich jak zakonnych.

F. O nauczycielach religii.

Uchwała 45. Kapłani wykładający religię w szkołach niech o tym pamiętają, że młodzież sobie powierzoną powinni nie tylko nauczać prawd wiary, lecz przede wszystkim wychowywać w duchu katolickim.

Uchwała 46. Kapłani nauczyciele religii podlegają nadzorowi i opiece dziekana.

Uchwała 47. Nauczyciele religii, nie będący wikariuszami, powinni utrzymywać łączność z proboszczem i duchowieństwem parafialnym, pomagać im szczególnie w słuchaniu spowiedzi wiernych i stosować się do porządku nabożeństw parafialnych; duchowieństwo zaś parafialne nie powinno odmawiać wzajemnej pomocy księżom katechetom.

G. O duszpasterzach akademickich.

Uchwała 48. Gdzie istnieją wyższe uczelnie, Biskup zamianuje specjalnych kapelanów, których zadaniem będzie opieka duchowna nad młodzieżą akademicką.

H. O kapelanach szpitalnych i więziennych.

Uchwała 49. § 1. Chorych, przebywających w szpitalach i lecznicach, otoczą umiejętną opieką proboszczowie miejscowi lub wyznaczeni przez Biskupa kapelani.

§ 2. W szpitalach i lecznicach wprowadzić należy stowarzyszenie Apostolstwa chorych.

Uchwała 50. § 1. Większe więzienia powinny mieć osobnych kapelanów przez Biskupa ustanowionych, którzy dołożą wszelkich starań, by przebywających w więzieniu moralnie podnosić i naprowadzać na drogę poprawy.

§ 2. W patronatach więziennych powinni brać czynny udział zarówno kapłani jak i katolicy świeccy.

J. O zakonnikach.

Uchwała 51. Przepisy Konkordatu oraz ustawy i rozporządzenia państwowe, uzgodnione z Episkopatem, obowiązują także zakonników.

Uchwała 52. W sprawach należących do duszpasterskiej opieki nad wiernymi zakony i ich członkowie powinni się stosować do zarządzeń Biskupa.

Uchwała 53. § 1. We wszystkich diecezjach zakonnicy przed święceniemi wyższymi są obowiązani składać egzamin, o którym jest mowa w kan. 996 §§ 2 i 3¹⁾, przed komisją wyznaczoną przez Biskupa według kan. 997 §§ 1 i 2²⁾.

§ 2. Zakonnicy są obowiązani składać egzamin na spowiedników, przewidziany w kan. 877 § 1³⁾.

Rozdział IV.

O katolikach świeckich.

Uchwała 54. § 1. Synod Plenarny wzywa wiernych, aby, nie bacząc na względy ludzkie, odważnie wyznawali wiarę swoją w życiu prywatnym i publicznym, szczególnie wtedy, gdyby milczenie mogło oznaczać zaparcie się wiary, albo wywołać zgórszenie.

§ 2. Wierni powinni stale uzupełniać swą znajomość prawd wiary przez słuchanie słowa Bożego, przez czytanie Pisma świętego w wydaniach przez Kościół zatwierdzonych, książek i pism religijnych, przez uczestniczenie w wykładach o treści religijnej itp.

Uchwała 55. Wierni będą pielęgnowali i rozwijali w sobie nadprzyrodzone życie łaski przez uczestniczenie w Ofierze Mszy świętej, przyjmowanie Sakramentów świętych, przez modlitwę, rachunek sumienia i udział w misjach, rekolekcjach, uroczystościach kościelnych oraz innych pobożnych praktykach.

¹⁾ Kan. 996. § 2. Kandydaci do święceń wyższych muszą się poddać egzaminowi także z innych traktatów świętej teologii.

§ 3. Jest rzeczą Biskupów ustalić, jaką metodą, wobec jakich egzaminatorów i z jakich działów św. teologii mają zdawać egzamin kandydaci do święceń.

²⁾ Kan. 997. § 1. Egzamin ten kleryków świeckich i zakonników przyjmuje ten Ordynariusz miejscowy, któremu przysługuje prawo udzielania święceń lub wydania dokumentu dymisorialnego; dla słusznej jednakże przyczyny może egzamin ten zlecić Biskupowi, mającemu udzielić święceń, o ile ten zechce podjąć się tego ciężaru.

§ 2. Biskup, święcący obcego podwładnego, świeckiego czy zakonnego, na podstawie dokumentu dymisorialnego stwierdzającego, że kandydat był egzaminowany podług § 1 i uznany został za zdanego, może, chociaż nie jest obowiązany, poprześcić na tym zaświadczeniu a jeżeli w swym sumieniu uważa, że kandydat nie jest zdany, nie powinien go święcić.

³⁾ Kan. 877 § 1. Ordynariusze miejscowi niech udzielają jurysdykcji a przełożeni zakonni niech dają jurysdykcję czy pozwolenie na słuchanie spowiedzi tylko tym, których przez egzamin uznano za przygotowanych, chyba że chodzi o kapłana, którego wiedza teologiczna jest im skądinąd znana.

Uchwała 56. § 1. Katolicy powinni wieść życie według przykazań Bożych i kościelnych oraz świecić przykładem cnót chrześcijańskich, zwłaszcza czynnej miłości bliźniego.

§ 2. W ubiorze, zabawach i rozmowach powinni przestrzegać zasad skromności chrześcijańskiej.

Uchwała 57. § 1. We wszystkich dziedzinach zbiorowego działania, jak w sferze kulturalnej, oświatowej, zawodowej i innych, katolicy powinni się łączyć w zrzeszeniach statutowo opartych na nauce Chrystusowej i pielęgnować w nich ducha i zasady katolickie.

§ 2. Ilekroć w zrzeszeniach pod względem wyznaniowym neutralnych istnieje dla wiernych niebezpieczeństwo osłabienia ducha religijnego, katolicy, zgodnie z poleceniem Stolicy Apostolskiej, powinni trzymać się od nich z dala.

§ 3. Nie godzi się należeć, popierać ani współpracować z sektami, z masonerią, z socjalistami ani z innymi organizacjami, zarówno jawnymi jak i tajnymi, które są wrogie Kościołowi i porządkowi społecznemu, albo szerzą zubożenie religijne.

§ 4. W szczególniejszy sposób Synod Plenarny wzywa katolików, by się pilnie strzegli komunizmu, stanowiącego najgroźniejszą zarazę współczesnego świata, i by wszelkimi sposobami zwalczali zarówno jego przebiegłą propagandę, jak i zgubne hasła burzenia religii, szerzenia nienawiści, niszczenia wszelkiego ładu społecznego.

Uchwała 58. Katolicy powinni się wystrzegać zażyłych stosunków z odstępcami od wiary i z tymi katolikami, którzy żyją w nielegalnym związku małżeńskim.

Uchwała 59. Synod Plenarny wzywa rodziców i opiekunów, aby pacierz codzienny odmawiali wspólnie z dziećmi.

Uchwała 60. Wierni powinni poczytywać sobie za obowiązek i zaszczyt popieranie i podtrzymywanie przedsięwzięć i dzieł parafialnych.

Uchwała 61. Wzywa się wiernych do przynależenia i do czynnej pracy w katolickich organizacjach dobroczynnych.

Uchwała 62. Obowiązkiem wiernych jest współpracować z duchowieństwem nad zachowaniem wiary i dobrych obyczajów.

W tym celu katolicy:

a) będą szerzyli zasady nauki katolickiej, oraz przeciwdziałali przede wszystkim bezbożnictwu, wolnomyslicielstwu, obojętności religijnej, sekciarstwu, laicyzmowi oraz walce z Kościołem i jego hierarchią;

b) będą bronili przykładem, słowem i pismem etyki chrześcijańskiej, przeciwstawiając się bądź obniżaniu moralności w prywatnym i publicznym życiu, bądź propagandzie etyki sprzecznej z prawem Bożym, oraz zwalczając niemoralność w literaturze, teatrze, kinematografie i radio;

c) będą bronili nierozzerwalności małżeństwa, czystości pożycia małżeńskiego i świętości rodziny a przeciwstawiać się zasadom prze-

ciwnym i zgubnym dla rodziny, zwłaszcza błędnym pojęciom o małżeństwie, propagandzie eugeniki зараżonej materializmem, niemoralnemu ograniczaniu potomstwa oraz teoriom lub ustawom, broniącym lub dopuszczającym spędzanie płodu;

d) będą popierali według zasad katolickich akcję, zwalczającą nadużywanie alkoholu i narkotyków.

Uchwała 63. Synod Plenarny wzywa katolików, aby, pamiętając o potrzebach materialnych Kościoła, według zarządzeń Biskupa przyczyniali się składkami do kosztów wznoszenia i utrzymywania świątyń, budynków kościelnych i cmentarzy, oraz do wydatków na nabożeństwa i na utrzymanie duchowieństwa i służby kościelnej.

Rozdział V.

O Akcji Katolickiej.

Uchwała 64. Wedle wskazań Stolicy Apostolskiej Akcja Katolicka zależy pod względem ogólnego ustroju, zasadniczych programów i sposobu działania od Konferencji Biskupów, a w działalności diecezjalnej od Biskupa.

Uchwała 65. Władze Akcji Katolickiej mają zgodnie z obowiązującymi przepisami budzić ducha apostołskiego, wyznaczać wspólne programy pracy i uzgadniać działalność zrzeszeń do Akcji Katolickiej przyjętych.

Uchwała 66. § 1. Zrzeszenia, należące do Akcji Katolickiej, mają dbać o urabianie w swych członkach ducha religijnego i apostołskiego. Pod względem tego, co postanawiają wspólne programy pracy (uchw. 65) oraz pod względem wspólnych obchodów i występów powinny się rządzić duchem braterskiej solidarności zarówno w stosunku do władz Akcji Katolickiej, jak i do innych organizacji katolickich.

§ 2. Pomocnicze organizacje Akcji Katolickiej współpracują z jej władzami według zarządzeń Konferencji Biskupów.

Uchwała 67. Na stanowiska kierownicze w Akcji Katolickiej należy powoływać świeckich odpowiednio przygotowanych, odznaczających się wzorowym życiem i nie zajmujących kierowniczych stanowisk w stronnictwach politycznych.

Uchwała 68. Synod Plenarny wzywa wiernych, aby wstępowali w szeregi organizacji Akcji Katolickiej, aby w nich wytrwale pogłębiali swą religijność i byli dla innych przykładem życia katolickiego a czerpiąc zapał apostołski i wytrwałość z nadprzyrodzonych źródeł wiary, odważnym i ofiarnym czynem katolickim przyczyniali się do urzeczywistnienia Królestwa Chrystusowego.

Uchwała 69. § 1. Każde zrzeszenie Akcji Katolickiej ma mieć asystenta kościelnego, zamianowanego przez Biskupa. Urząd asystenta kościelnego należy do obowiązków duszpasterskich. Asystenci kościelni powinni przeto zapoznawać się dokładnie z zasadami Akcji Katolickiej, szczególnie zaś z jej ustrojem i programami w Polsce, oraz zgodnie ze statutami pracować energicznie zarówno w parafialnych ośrodkach Akcji Katolickiej jak i w jej zrzeszeniach, uzgadniając ich inicjatywy i działalność oraz pogłębiając w ich członkach ducha apostołstwa.

§ 2. Nauczyciele religii obowiązani są krzewić ducha apostołskiego w swych uczniach, przygotowując ich do czynnego udziału w zrzeszeniach Akcji Katolickiej.

§ 3. Zakony również obowiązane są w zakresie swoich zadań do współpracy z Akcją Katolicką, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Rozdział VI.

O zasadach moralnych życia publicznego, społecznego i kulturalnego.

Uchwała 70. § 1. Katolicy powinni zapoznawać się z katolickimi zasadami moralnymi życia publicznego i być ich zdecydowanymi rzecznikami w teorii i praktyce.

§ 2. Zarówno duchowieństwo jak i katolicy świeccy lojalnie spełniać będą obowiązki obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z etyką katolicką, okazując należne poszanowanie prawowitym władzom i zachowując ustawy.

§ 3. Przeciwwstawiać się należy błędnym doktrynom politycznym, według których wszystkie dziedziny życia powinny być poddane władzy i kontroli państwa, tak iżby mu podlegały nawet sprawy sumienia, władza Kościoła katolickiego oraz wszystkie bez-wyjątku prawa tak jednostek jak rodzin i społeczeństwa.

Uchwała 71. Synod Plenarny wzywa katolików, mających udział w rządach Rzeczypospolitej lub należących do Izb Ustawodawczych, aby w spełnianiu swych obowiązków i ustanawianiu praw kierowali się zasadami katolickimi.

Uchwała 72. Katolicy, spełniając wobec swego narodu służbę solidarności narodowej, krzewienia kultury rodzimej i, w miarę sił, pomnażania dobrobytu własnego narodu, powinni się pilnie wystrzegać błędów szowinizmu nacjonalnego i zwalczać napór pogańskiego rasizmu.

Uchwała 73. Duchowieństwo i świeccy powinni znać podane w encyklikach społecznych zasady etyczne i prawne, według których co prędzej dokonać należy naprawy stosunków społecznych.

Uchwała 74. Katolicy powinni brać jak najliczniejszy udział w kształtowaniu i naprawie stosunków społecznych według zasad sprawiedliwości i miłości, usuwając nienawiść i walkę klasową oraz ułatwiając wszystkim uzyskanie pracy i możliwość odpowiedniego bytu. Między innymi dążyć należy do tego, by się w duchu społecznych zasad katolickich układały stosunki pomiędzy pracodawcami i pracownikami, by usunięto bezrobocie i bezdomność i by poprawiono ciężkie warunki wsi, robotników i proletariatu.

Uchwała 75. Katolicy niech się starają zajmować przednie miejsce w życiu kulturalnym, przenikając je duchem wiary.

Rozdział VII.

O pismach i wydawnictwach katolickich.

Uchwała 76. § 1. Z uwagi na doniosłe znaczenie prasy w kształtowaniu zasad życia, Synod Plenarny wzywa:

a) pisarzy i dziennikarzy, aby oddawali swe zdolności na służbę Królestwa Bożego;

b) duchowieństwo i katolików świeckich do popierania i szerzenia dobrych książek, dzienników i pism, wydawanych w duchu katolickim.

§ 2. Poszczególni Biskupi dążyć będą do utworzenia w swych diecezjach funduszu prasowego celem popierania i rozpowszechniania wydawnictw katolickich.

Uchwała 77. § 1. Wierni nie powinni się uchylać od prenumerowania i czytania katolickiej prasy codziennej i periodycznej, zwłaszcza zaś pism diecezjalnych i wydawanych przez Akcję Katolicką.

§ 2. Wierni niech starannie unikają nabywania książek i pism wrogich Bogu, Wierze i Kościołowi, lub głoszących i szerzących zasady przeciwne etyce katolickiej albo pornografię.

Uchwała 78. Przy każdym kościele parafialnym należy urządzić sprzedaż książek i pism duchem katolickim owianych.

Uchwała 79. Dążyć należy do tego, aby w każdej parafii istniały kościelne, lub inne katolickie biblioteki i czytelnie. Duchowieństwo i wierni otoczą je staranną opieką.

Uchwała 80. Synod Plenarny nakazuje większą ostrożność i ścisłość przy udzielaniu pozwolenia na drukowanie książek, broszur i innych wydawnictw. Na cenzorów zaś nakłada obowiązek odmawiania „nihil obstat” nie tylko książkom i pismom o treści w czymkolwiek niezgodnej z nauką Kościoła, lecz i tym publikacjom, które mogą skądinąd wywołać zgorzsenie, budzić niepokój, lub podawać sprawę katolicką w pogardę.

Rozdział VIII.

O misjach i jedności Kościoła.

Uchwała 81. Synod Plenarny nakazuje, aby we wszystkich diecezjach szerzono prawdziwe zrozumienie istoty i celów Akcji unijnej i aby zarówno duchowieństwo jak i wierni modlitwą i czynem popierali sprawę zjednoczenia Kościołów.

Uchwała 82. Duchowieństwo i wierni dołożą starań, aby na łono Kościoła Chrystusowego sprowadzać pogan, sekciarzy, odstępców od wiary, żydów i bezwyznaniowców.

Uchwała 83. § 1. Kapłani popierać będą prace misyjne i zachęcać wiernych do modlitwy za misję, oraz do ofiar na rzecz szerzenia wiary w krajach pogańskich; szczególnie zaś polecać będą trosce wiernych misje powierzone duchowieństwu polskiemu.

§ 2. We wszystkich parafiach powinny istnieć i rozwijać się Papieskie Dzieła misyjne.

Rozdział IX.

O Sakramentach świętych.

Uchwała 84. § 1. Chrztu powinno się udzielać dzieciom jak najrychlej w kościele własnego obrządku.

§ 2. Kapłan, który w przypadkach przewidzianych w kan. 98 § 1.¹⁾ chrzci wyjątkowo dziecę innego obrządku, powinien niezwłocznie zawiadomić o tym chrzcie właściwego proboszcza, który ma wyłączne prawo zapisania chrztu w księdze ochrzczonych.

§ 3. Kapłanowi obrządku wschodniego, udzielającemu chrztu dziecięciu obrządku łacińskiego, nie wolno temu dziecięciu udzielać sakramentu Bierzmowania.²⁾

Uchwała 85. Znosi się zwyczaj udzielania chrztu uroczystego poza kościołem.

¹⁾ Kan. 98. § 1. Spośród istniejących obrządków katolickich człowiek należy do tego obrządku, według którego został ochrzczony, chyba że chrztu udzielił kapłan innego obrządku podstępnie, albo z konieczności dla braku kapłana właściwego obrządku, który nie mógł być obecny, albo na podstawie dyspensy apostołskiej, na mocy której udzielono zezwolenia, by ktoś został ochrzczony w pewnym obrządku bez wpisania go jednak do tego obrządku.

²⁾ Kan. 782. § 5. Kapłanom obrządku wschodniego, którzy mają władzę czy przywilej udzielania bierzmowania łącznie ze chrztem dzieciom swojego obrządku, nie wolno bierzmować dzieci obrządku łacińskiego.

Uchwała 86. Duszpasterze są obowiązani odprawiać Mszę św. i inne nabożeństwa o godzinach stałych i dogodnych dla wiernych.

Uchwała 87. Wystawienie Najświętszego Sakramentu w czasie Mszy św. jest dozwolone tylko w przypadkach określonych przez Kodeks Prawa Kanonicznego i przepisy liturgiczne. Znosi się przeciwne zwyczaje.

Uchwała 88. Mszę św. poza kościołem lub kaplicą wolno odprawiać jedynie za pozwoleniem Biskupa i zgodnie z przepisami kościelnymi.

Uchwała 89. § 1. W razie koniecznej potrzeby kapłani obrządku wschodniego mogą odprawiać Mszę św. w kościołach i kaplicach obrządku łacińskiego na ich ołtarzach, kapłani zaś obrządku łacińskiego na podstawie specjalnego indultu apostolskiego¹⁾ w kościołach i kaplicach obrządku wschodniego na antymensach.

§ 2. Przy odprawianiu Mszy św. wolno kapłanom w obrębie Rzeczypospolitej Polskiej używać szat liturgicznych tego obrządku, do którego należy kościół lub oratorium, w którym celebrują.

Uchwała 90. § 1. Dzieci należy dopuszczać do pierwszej Komunii św., gdy odpowiednio do swego rozwoju umysłowego poznały podstawowe prawdy Wiary, czyli zasadniczo około siódmego roku życia.

§ 2. Biskupi ustalą dla swych diecezji sposób odbywania pierwszej Komunii świętej prywatnej i uroczystej.

§ 3. Dzieci mają być przygotowane do pierwszej spowiedzi i Komunii św. przez duchowieństwo parafialne lub przez nauczycieli religii w myśl przepisów kan. 854 Kodeksu Prawa Kanonicznego.

¹⁾ Kongr. św. Oficjum za aprobatą Klemensa VIII z r. 1602: „Kapłani ruscy nieschizmatycy mogą w wypadku koniecznej potrzeby, a nawet z samej pobożności, używać w kościołach katolickich obrządku łacińskiego ołtarzy, kielichów, szat świętych i odprawiać Mszę św., byleby celebrowali w obrządku rusińskim. I odwrotnie kapłani obrządku łacińskiego mogą w kościołach rusińskich nieschizmatycznych używać ołtarzy, kielichów, szat świętych i odprawiać Mszę św. ale w obrządku łacińskim. Tęgo przestrzegać należy, o ile nie będzie zgorszenia i za pozwoleniem przełożonych i rządców kościołów”. — Bened. XIV. Konst. Imposito nobis z dnia 29 marca 1751, § 7.

Dekret św. Kongr. Rozkrz. Wiary 6 października 1863. B. a) „Kapłani obydwóch obrządków nie obciążeni cenzurami, mogą nawzajem na mocy apostolskiego indultu w swoich kościołach odprawiać Mszę św. na ołtarzach bądź konsekrowanych, bądź portatylach, czy też na antymensach, będących w użyciu w kościele greckim, każdy jednakże w swoim obrządku i w swoim języku liturgicznym oraz za pozwoleniem rządcy kościoła. b) Tak samo kapłani obydwóch obrządków mogą odprawiać Ofiarę Mszy św. w oratoriach prywatnych kanonicznie erygowanych lub kaplicach znajdujących się za zgodą Biskupów po wsiach czy na cmentarzach, lecz zawsze za uprzednim pozwoleniem proboszcza, w którego parafii kaplica się znajduje”. (Collect. S. C. Prop. Fide 1907, vol. II p. 686, n. 1243).

Uchwała 91. § 1. Synod Plenarny zachęca wiernych, szczególnie zaś młodzież, aby przystępowali do Komunii świętej często, nawet codziennie.

§ 2. Kapłani, przede wszystkim zaś duszpasterze, pouczają będą wiernych o nadzwyczajnych korzyściach częstej Komunii świętej.

Uchwała 92. Proboszczowie, wikariusze i rządcy kościołów powinni zasiadać w konfesjonalach codziennie rano w godzinach ustalonych i dogodnych dla wiernych, a także w godzinach wieczornych w soboty, w przeddzień świąt i przed pierwszym piątkiem miesiąca.

Uchwała 93. Zarówno kapłani jak świeccy, a zwłaszcza krewni, powinni dbać o to, aby osoby zagrożone śmiercią z powodu choroby, starości, lub ciężkiej operacji chirurgicznej, zostały zaopatrzone Sakramentami świętymi, dopóki są zupełnie przytomne.

Uchwała 94. Synod Plenarny gani i potępia małżeństwa, które katolicy ośmielają się zawierać z pogwałceniem przepisów Kościoła, jako też rozwiązywanie małżeństw katolickich przez sądy świeckie i sądy innych wyznań.

Uchwała 95. Kapłani wojskowi, posiadający jurysdykcję proboszczowską, ważnie błogosławią małżeństwa, w których przynajmniej jedna strona podlega ich jurysdykcji.

Uchwała 96. § 1. Osoby mające zawrzeć małżeństwo poddać należy egzaminowi przedślubnemu stosownie do przepisów diecezjalnych, i pouczają je o istocie i obowiązkach małżeńskich.

§ 2. Należy czuwać nad tym, aby narzeczeni przed zawarciem małżeństwa spowiadali się według przepisów lub zwyczajów miejscowych.

Uchwała 97. Osoby obecne na ceremoniach ślubnych powinny zachowywać się skromnie i z uszanowaniem należnym sakramentowi i miejscu świętemu.

Rozdział X.

O Sakramentaliach.

Uchwała 98. Duchowieństwo powinno pouczają wiernych o znaczeniu i skuteczności Sakramentaliów i zachęcać ich, aby z nich korzystali zgodnie z nauką Kościoła.

Uchwała 99. § 1. Należy zachowywać uświęcone starym zwyczajem błogosławieństwa liturgiczne, związane z pewnymi świątami i okresami roku kościelnego.

§ 2. Uroczyste święcenia poza kościołem, niezastrzeżone Biskupowi, należą wyłącznie do duchowieństwa parafialnego.

§ 3. Sztandary, nie mające emblematów religijnych, święcić wolno jedynie za zgodą Biskupa.

Uchwała 100. § 1. Nie wolno poświęcać gmachów, instytucyj itp., jeżeli do spełnienia tego aktu zaproszeni zostali także duchowni akatolicy. W przypadkach wątpliwych należy się zwrócić do Biskupa.

§ 2. Nie wolno poświęcać pomników i tablic nie mających charakteru religijnego.

Uchwała 101. Należy upominać wiernych, aby obrazy święte, różańce i inne przedmioty kultu katolickiego kupowali tylko u katolików.

Rozdział XI.

O miejscach świętych.

Uchwała 102. § 1. Kościoły i inne miejsca czci Bożej poświęcone wierni powinni uszanować czcią religijną.

§ 2. Osoby nieprzyzwoicie ubrane nie mają wstępu do kościoła, ani na nabożeństwa poza kościołem.

Uchwała 103. § 1. Prezbiterium jest zarezerwowane dla duchowieństwa.

§ 2. W czasie nabożeństwa mężczyźni nie mogą przebywać z głową nakrytą, z wyjątkiem wojskowych, pełniących służbę w ryszunku.

Uchwała 104. Przy wejściu do kościołów należy umieścić tablicę, na której między innymi podany będzie porządek nabożeństw zarówno na niedziele i święta jak i na dni powszednie, oraz godziny słuchania spowiedzi.

Uchwała 105. Kościoły, w których przechowuje się Przenajświętszy Sakrament, powinny być codziennie przynajmniej przez kilka godzin otwarte dla wiernych.

Uchwała 106. Synod Plenarny podkreśla zakaz udziału w aktach religijnych innowierców.

Uchwała 107. § 1. Służbę kościelną czyli organistę, psalterzystę, zakrystiana i grabarza przyjmuje i zwalnia proboszcz lub rządcą kościoła zgodnie z przepisami diecezjalnymi.

§ 2. Proboszcz lub rządcą kościoła może przyjmować na stanowisko organisty tylko te osoby, które komisja diecezjalna uznała za odpowiednio przygotowane w myśl przepisów diecezjalnych.

§ 3. Umowy z osobami, należącymi do służby kościelnej, należy zawsze zawierać na piśmie.

§ 4. Osobom tym należy wypłacać odpowiednie wynagrodzenie według kan. 1524 Kodeksu Prawa Kanonicznego, z funduszu kościelnego, co miesiąc i za pokwitowaniem.

Uchwała 108. § 1. Cmentarze katolickie należy urządzać i utrzymywać według prawa kanonicznego i prawa państwowego uzgodnionego z Kościołem.

§ 2. Cmentarzem katolickim zarządza proboszcz.

Uchwała 109. Do orszaku pogrzebowego nie wolno dopuszczać oficjalnych przedstawicieli stowarzyszeń potępionych przez Kościół, ani sztandarów lub emblematów tych stowarzyszeń.

Rozdział XII.

O czci Boga i Świętych.

Uchwała 110. Z ambony i w szkołach pouczać należy wiernych o znaczeniu liturgii, świąt i obrzędów roku kościelnego.

Uchwała 111. § 1. W każdej parafii kwitnąć powinna cześć dla Trójcy Przenajświętszej i Przenajświętszego Sakramentu, oraz nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego. W tym celu należy popierać Komunię świętą wynagradzającą, nabożeństwo czerwcowe i nabożeństwo odprawiane w pierwszy piątek każdego miesiąca, godzinę świętą oraz poświęcanie rodzin Najświętszemu Sercu Jezusowemu.

§ 2. Zaleca się gorąco wiernym odprawianie Drogi Krzyżowej.

Uchwała 112. Synod Plenarny usilnie zaleca wiernym zwyczaj pozdrowienia chrześcijańskiego: „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus — Na wieki wieków. Amen“.

Uchwała 113. § 1. Należy szerzyć cześć Najświętszej Panny Marii, która to cześć powinna zajmować szczególne miejsce w prywatnym i publicznym życiu katolickim.

§ 2. Synod Plenarny zaleca między innymi odmawianie Różańca świętego także w gronie rodzin i modlitwy „Anioł Pański” oraz uczestniczenie w nabożeństwie majowym.

§ 3. Miesiąc marzec poświęcać należy czci św. Józefa w myśl zarządzeń Stolicy Apostolskiej.

Uchwała 114. § 1. W całym życiu Rzeczypospolitej powinna się skuteczniej zaznaczać cześć dla naszych Patronów niebieskich, Świętych i Błogosławionych.

§ 2. Wytrwale prowadzić należy dawne i nowe procesy beatyfikacyjne i kanonizacyjne.

Uchwała 115. Należy baczyć, aby przy urządzeniu i odbywaniu pobożnych pielgrzymek nie wkradały się nadużycia i niewłaściwości, oraz aby pielgrzymki nie zatracaly charakteru religijnego.

Uchwała 116. Należy dołożyć starań, aby obok chorału i polifonii rozbrzmiewał w kościołach i na procesjach śpiew w języku ojczystym, dostosowany do przepisów liturgicznych.

Uchwała 117. § 1. Synod Plenarny zarządza, aby polski tekst Lekcyj i Ewangelii był jednolity dla całej Polski w brzmieniu przyjętym przez Konferencję Biskupów.

§ 2. Konferencja Biskupów ustali także teksty i melodie pieśni kościelnych i głównych modlitw.

Rozdział XIII.

O posłannictwie nauczycielskim Kościoła.

A. O nauczaniu i wychowaniu religijnym.

Uchwała 118. Synod Plenarny za nieodzowną konieczność uważa gruntowną naukę religii dla młodzieży oraz szersze i głębsze dokształcanie starszych w katechizmie

Uchwała 119. § 1. Synod Plenarny przypomina rodzicom, że pierwszą szkołą religii dla dziecka jest rodzina. Dlatego wymaga od rodziców, aby w duszach dzieci od najmłodszych lat budzili wiarę w Boga, uczyli je pacierza i podstawowych prawd chrześcijańskich, oraz dawali dzieciom przykład życia chrześcijańskiego.

§ 2. W miarę zaś, jak młodzież wzrasta, rodzice powinni ustawicznie uzupełniać jej katolickie wykształcenie i wychowanie, dbając pilnie o to, aby młodzież zdobywała gruntowną znajomość prawd wiary, zaprawiała się we właściwych praktykach religijnych i kierowała się w życiu zasadami katolickimi, uszlachetniając swój charakter prawdziwą cnotą chrześcijańską.

Uchwała 120. § 1. Nauki religii, wykładanej w szkołach po myśli art. XIII. Konkordatu, udzielać się powinno w sposób przystępny dla uczniów oraz przy zastosowaniu takiej metody, iżby uczniowie, poznawszy prawdę objawioną, przejęli się zupełnie jej duchem i zapłonęli ukochaniem Wiary i Kościoła.

§ 2. Nauki religii udzielać należy zgodnie z programami zatwierdzonymi przez Konferencję Biskupów i z podręczników przez nią zaaprobowanych.

§ 3. Z nauką Wiary łączą się w szkole ustalone praktyki religijne.

§ 4. Stowarzyszenia religijne młodzieży szkolnej pozostają pod kierownictwem właściwego proboszcza lub kapłana nauczającego religii.

§ 5. Nauczyciele, zarówno duchowni jak i świeccy, aby mogli wyklądać religię, muszą uzyskać misję kanoniczną, której im Biskup udzieli

dla oznaczonej szkoły; proboszcz zaś i jego wikariusze mają dla szkół powszechnych w swojej parafii misję kanoniczną na mocy swego urzędu duszpasterskiego.

§ 6. Kierownictwo i nadzór nad nauką religii w szkołach należy do Biskupa, który je sprawuje sam, albo przez wyznaczonych przez siebie wizytatorów.

Uchwała 121. Dla podnoszenia poziomu nauki religii w szkołach starać się mają Biskupi, aby oprócz katedr pedagogii i katechetyki na wydziałach teologicznych i w seminariach diecezjalnych urządzano osobne kursy, w których powinni brać udział nauczyciele religii, zarówno duchowni jak świeccy.

Uchwała 122. Na mocy prawa przyrodzonego i uroczystych orzeczeń papieskich, a zwłaszcza na mocy encykliki o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży, rodzice katolicy powinni się domagać, aby ich dzieci kształciły się w katolickich szkołach wyznaniowych. Zanim szkoły wyznaniowe utworzone zostaną, Synod Plenarny nalega, aby wierni z prawa i obowiązku domagali się, by nauczanie w obecnym ustroju szkolnym odpowiadało w całości zasadom nauki katolickiej i aby młodzieży nie narażano na szkody religijne i moralne przez niestosowną kodyfikację, przez łączenie młodzieży katolickiej z żydowską i przez powierzenie wychowania młodzieży katolickiej nauczycielom innowiercom.

B. O głoszeniu słowa Bożego.

Uchwała 123. Synod Plenarny zaleca duchowieństwu, aby w kazaniach starannie przygotowanych, treściwych i na Piśmie św. oraz nauce Kościoła opartych, podawało wiernym całokształt prawdy objawionej, z uwzględnieniem współczesnych warunków, oraz z przystosowaniem treści do poziomu umysłowego i duchowych potrzeb słuchaczy.

Uchwała 124. § 1. Duszpasterze świeccy i zakonni mają ścisły obowiązek wygłaszania kazań katechizmowych w ten sposób, aby całość nauki chrześcijańskiej wyłożona została najdalej w przeciągu pięciu lat.

§ 2. W tym celu głosić będą: a) w niedziele kazania na tematy katechizmowe, z wyjątkiem tych niedziel, na które Biskup wyznaczy inny temat; b) w święta kazania na temat uroczystości.

Uchwała 125. Oprócz kazania w czasie sumy, należy w niedziele i obowiązujące święta głosić nauki trwające około 10 minut także przy innych Mszach świętych, na które wierni licznie uczęszczają.

Uchwała 126. Kazania podczas Mszy świętej należy głosić przed Credo, zaraz po Ewangelii. Znosi się przeciwny zwyczaj.

Uchwała 127. Tematy kazań wygłoszonych należy zapisywać w specjalnej księdze, wchodzącej w skład archiwum parafialnego.

Uchwała 128. Starac się należy, aby w każdej diecezji były domy dla rekolekcji zamkniętych.

C. O Katolickim Uniwersytecie w Lublinie.

Uchwała 129. § 1. Biskupi z całej Polski otaczać będą troskliwą opieką i popierać Katolicki Uniwersytet w Lublinie jako doniosłą placówkę myśli i kultury katolickiej w Rzeczypospolitej.

§ 2. W tym celu wszystkie diecezje składać będą na rzecz Uniwersytetu ofiary pieniężne w wysokości ustanowionej przez Konferencję Biskupów.

§ 3. W dniu przez Konferencję Biskupów wyznaczonym odbywać się będzie we wszystkich kościołach składka na rzecz tego Uniwersytetu.

§ 4. Synod wzywa wszystkich, zarówno duchownych jak i świeckich, do wspierania Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przez ofiary i zapisy, oraz przez moralne i materialne popieranie „Dnia Uniwersyteckiego”.

D. O wydziałach teologicznych i Seminariach duchownych.

Uchwała 130. Wydziały teologiczne na Uniwersytetach państwowych podlegają nadzorowi właściwego Biskupa w myśl Konstytucji „Deus Scientiarum Dominus” i powinny być wybitnymi ośrodkami nauki kościelnej i kultury katolickiej.

Uchwała 131. Dla popierania rozwoju nauk teologicznych w Polsce Biskupi będą:

- a) ułatwiać wyższe studia teologiczne alumnom wyróżniającym się cnotą, zdolnościami i pilnością;
- b) dążyć do zbierania funduszu celem popierania wydawnictw, czasopism i dzieł z zakresu teologii oraz nauk pokrewnych.

Uchwała 132. Przełożeni i profesorowie seminariów diecezjalnych mają dokładać wszelkich starań, aby uczniowie wzrastali w życiu nadprzyrodzonym, zdobywali głęboką wiedzę, zgłębiali potrzeby religijne swego czasu i nowoczesne metody pracy duszpasterskiej.

Uchwała 133. § 1. Studia kościelne należy ustawicznie podnosić i doskonalić, aby coraz lepiej odpowiadały potrzebom czasu.

§ 2. Wykłady powinno się powierzać profesorom posiadającym wymagany stopień naukowy i odpowiednie przygotowanie do wykładania

powierzonych sobie przedmiotów, aby umieli rozbudzać i rozwijać w alumnach wybitne i stałe zamiłowanie nauk kościelnych.

§ 3. W wykładach należy uwzględniać zagadnienia, w których wschodni teologowie prawosławni różnią się od katolickich.

§ 4. Alumnom powinno się podawać argumenty i sposoby zwalczania sekciarstwa i bezbożnictwa.

Uchwała 134. Duchowieństwo powinno się bardzo troskliwie opiekować stanem i rozwojem własnego seminarium, udzielając mu wedle możliwości wsparcia, czyniąc na jego rzecz ofiary i zapisy oraz polecając je ofiarności wiernych.

Uchwała 135. Proboszczowie i nauczyciele religii mają ścisły obowiązek sumienia podawać Biskupowi prawdziwe i ścisłe wiadomości o kandydatach do stanu duchownego, i to nie tylko na jego zapytanie, lecz i z własnego popędu.

Rozdział XIV.

O majątkowych sprawach kościelnych.

Uchwała 136. Majątkiem kościelnych osób prawnych zarządzać należy zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i diecezjalnego.

Uchwała 137. Biskup może nadać kościelną osobowość prawną między innymi:

a) szpitalom kościelnym zarówno zakonnym jak i niezakonnym, sierocińcom, zakładom dobroczynnym, ochronkom, instytutowi nazwanemu „Caritas” i jego oddziałom, oraz stowarzyszeniom, których zadaniem jest popieranie wiary, pełnienie chrześcijańskiego miłosierdzia co do duszy i co do ciała, lub służyć innym celom religijnym i dobroczynnym;

b) Naczelnemu Instytutowi Akcji Katolickiej, Diecezjalnym Instytutom Akcji Katolickiej i stowarzyszeniom Akcji Katolickiej.

Uchwała 138. § 1. Obowiązek wnoszenia, utrzymywania i naprawy kościołów oraz innych budynków parafialnych spoczywa, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, konkordatowego i diecezjalnego, na patronach, parafianach i innych, którzy z publicznego czy prywatnego tytułu prawnego są obowiązani do pokrywania tych wydatków w całości lub w części.

§ 2. Na ten cel jest poza tym przeznaczony przez Konkordat osobny kościelny fundusz budowlany.

Uchwała 139. Beneficjant powinien wykonywać na swój koszt mniejsze naprawy w majątku i domu beneficjalnym. Jeżeli w tym względzie

był niedbały lub w inny sposób zawinił, obowiązany jest pokryć także szkody, które stąd wynikły.

Uchwała 140. Biskupi zarządzają, aby przynajmniej raz na rok odbywała się rewizja wszystkich funduszków i kas kościelnych.

Uchwała 141. § 1. Jedynie za zgodą Biskupa proboszczowie i inni beneficjaci mogą wydzierżawiać w całości, lub w części plebanię i inne zabudowania kościelne i beneficjalne.

§ 2. Potrzebna jest zgoda Biskupa na oddawanie w dzierżawę ogrodów i ziem kościelnych lub beneficjalnych na przeciąg czasu dłuższy niż jeden rok, lub gdy się je zamierza wydzierżawić akatolikom.

Uchwała 142. § 1. Bez pozwolenia Biskupa nie wolno przedsięwziąć jakiegokolwiek budowy, przemiany lub odnowienia kościoła czy kaplicy, ani też większych zmian w plebanii i innych budynkach kościelnych, czy beneficjalnych.

§ 2. Przy przeprowadzaniu tych robót należy ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów prawa kanonicznego, konkordatowego i państwowego.

Uchwała 143. Odnawianie, przerabianie i usuwanie przedmiotów, należących do wewnętrznego urządzenia kościoła lub kaplicy, a mających wartość historyczną lub artystyczną, jak ołtarze i obrazy zabytkowe, figury, pomniki, ambony itp., uzależnia się od pozwolenia Biskupa, który poweźmie swą decyzję zgodnie ze zdaniem Komisji, przewidzianej w art. XIV Konkordatu.¹⁾

Uchwała 144. § 1. Żadnym kwestarzem, ani świeckim ani duchownym ani zakonnym, zamierzającym zbierać składki na cele kościelne lub dobroczynne, nie należy pod żadnym pozorem ani pozwalać na kwestowanie, ani dawać ofiar, jeżeli nie udowodnią swego prawa do kwestowania w myśl kan. 621, 622 i 1503²⁾ i jeżeli poza tym nie wykażą swej tożsamości dokumentem zaopatrzoną w fotografię.

§ 2. O kwestarzach, nie odpowiadających warunkom wymienionym w § 1., należy natychmiast powiadomić Biskupa.

Uchwała 145. § 1. Synod Plenarny wzywa Biskupów, aby w archiwach i muzeach diecezjalnych przechowywali książki, dokumenty

¹⁾ Art. XIV. Konkordatu: „W każdej diecezji utworzona będzie komisja, mianowana przez Biskupa w porozumieniu z właściwym Ministrem, dla ochrony w kościołach i lokalach kościelnych starożytności, dzieł sztuki, dokumentów archiwalnych i rękopisów, posiadających wartość historyczną lub artystyczną”.

²⁾ Kan. 621. § 1. Zakonnicy, którzy z założenia swego nazywają się żebrzącymi i są nimi, mogą zbierać jałmużny w diecezji, w której znajduje się ich dom, na mocy samego pozwolenia swych przełożonych; poza diecezją zaś muszą mieć ponadto piśmienne pozwolenie Ordynariusza tego miejsca, w którym pragną kwestować.

oraz inne przedmioty zabytkowe, które pozostawione po parafiach łatwo mogłyby być narażone na uszkodzenie lub zniszczenie.

§ 2. Archiwa, biblioteki i muzea należy otoczyć staranną opieką, a ważniejsze uprzystępnąć uczonym.

Uchwała 146. Przepisy uchwał 143 i 145 § 2. odnoszą się również do kościołów i zabytków będących własnością zakonów.

Rozdział XV.

O sądownictwie kościelnym.

Uchwała 147. Na sędziów i innych urzędników w sądach duchownych powoływać należy kapłanów biegłych w prawie i wyrobionych w praktyce sądowej.

Uchwała 148. § 1. Biskup może udzielać adwokatom aprobaty do występowania w sądzie duchownym jedynie na określony przeciąg czasu.

§ 2. Adwokatowi, upoważnionemu do prowadzenia spraw w sądzie kościelnym, nie wolno spełniać tego obowiązku w sądach akatolickich.

§ 2. Gdyby dom zakonny z jałmużny zbieranej w diecezji, w której się znajduje, w żaden sposób wyżyć nie mógł, niech Ordynariusze zwłaszcza sąsiednich diecezji nie odmawiają i nie odwołują pozwolenia na kwestę chyba z ważnych i naglących powodów.

Kan. 622. § 1. Wszystkim innym zakonnikom zgromadzeń istniejących na prawie papieskim, bez szczególnego przywileju Stolicy Apostolskiej nie wolno kwestować, a gdyby taki przywilej otrzymali, potrzebne będzie ponadto piśmienne pozwolenie miejscowego Ordynariusza, chyba że sam przywilej co innego postanawia.

§ 2. Zakonnicy zgromadzeń istniejących na prawie diecezjalnym nie mogą zbierać jałmużny bez piśmiennego pozwolenia Ordynariusza diecezji, w której znajduje się ich dom, oraz Ordynariusza tego miejsca, w którym zamierzają kwestować.

§ 3. Zakonnikom o których mowa w §§ 1 i 2 tego kanonu, właściwi Ordynariusze nie powinni udzielać pozwolenia na zbieranie jałmużny, zwłaszcza tam, gdzie istnieją domy zakonników, tak z nazwy jak i z istoty swej zebrzących, chyba że jest wiadomy rzeczywisty niedostatek domu zakonnego czy też pobożnego dzieła, a w inny sposób tej biedzie żadną miarą zaradzić nie można. Gdyby zaś temu niedostatkowi zaradzić się dało przez zbieranie jałmużny w okręgu, lub diecezji, w której mieszkają, wówczas Ordynariusze nie będą udzielali szerszego pozwolenia.

§ 4. Bez autentycznego i świeżo wydanego reskryptu Św. Kongregacji dla Kościoła Wschodniego niech Ordynariusze łacińscy nie pozwalają nikomu ze wschodnich, bez względu na stopień ich święceń czy godności, na zbieranie pieniędzy na swym terytorium, i niech też nie wysyłają swego podwładnego w tym celu do wschodnich diecezji.

Kan. 1503. Przy zachowaniu przepisów kan. 621—624 zabrania się osobom prywatnym, tak duchownym jak i świeckim, zbierać ofiary na jakiegokolwiek pobożne czy kościelne instytucje lub cele bez piśmiennego pozwolenia Stolicy Apostolskiej albo Ordynariusza własnego oraz Ordynariusza miejscowego.

§ 3. Na zlecenie sędziego powinni adwokaci prowadzić bezpłatnie sprawy osób ubogich.

Uchwała 149. § 1. Tłumaczenie aktów sądowych, odsyłanych do Trybunałów Stolicy Apostolskiej, powinno być dokonane przez ten sąd, w którym akta zostały sporządzone.

§ 2. Sprawy o domniemanej śmierci małżonka powinny być rozpatrywane i rozstrzygane przez ten sąd lub Kurię diecezjalną, do której należy badanie stanu wolnego osób, zamierzających wstąpić w nowe związki małżeńskie.

Uchwała 150. § 1. Biskupi powinni czuwać nad tym, aby w ich sądach sprawy były rozpatrywane w terminach postanowionych przez prawo, bez odkładania i przewlekania.

§ 2. Trybunały kościelne powinny służyć sobie wzajemną pomocą i sporządzać bez zwłoki akta żądane przez inne Kurie.

Uchwała 151. W przeciągu roku od ogłoszenia uchwał niniejszego Synodu Plenarnego wszystkie prowincje kościelne zgodnie z kan. 1909 § 1¹⁾ uchwałą wymiar taks, które strony uiszczają mają z tytułu kosztów sądowych i honorarium adwokackiego. Taksy te powinny być umiarkowane, zwłaszcza gdy chodzi o sprawy małżeńskie.

¹⁾ Kan. 1909. § 1. Do Synodu prowincjonalnego lub Konferencji Biskupów należy ustalenie wymiaru taks i zasad określających, co strony płacić powinny tytułem kosztów sądowych, jakie honorarium należy wypłacać adwokatom i pełnomocnikom za ich czynności, jakie wynagrodzenie należy się za tłumaczenie i przepisywanie aktów, za ich badanie, sprawdzanie i uwierzytelnianie, oraz za sporządzanie wyciągu dokumentów z archiwum.



BIBLIOTEKA SEMINARIUM DUCHOWNEGO
we Wrocławiu

21402

II

Wrak 1438 - 30.000

POZNAŃ 1937

NAKŁADEM KANCELARII PRYMASA POLSKI
TŁO CZONO W DRUKARNI SW. WOJCIECHA W POZNANIU